GUSTAF FRÖDING

SAMLADE SKRIFTER

ALBERT·BONNIERS·FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AV

GUSTAF FRÖDING

FEMTE DELEN

NYTT OCH GAMMALT
GRALSTÄNK
ÖVERSÄTTNINGAR

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

NYTT OCH GAMMALT
GRALSTÄNK
ÖVERSÄTTNINGAR

AV

GUSTAF FRÖDING

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

INLEDNING

NYTT OCH GAMMALT.

Höjdpunkten i Frödings alstring var nådd med »Stänk och flikar». Om han också själv bedömde boken med de hårda orden: »Hela samlingen är för resten bara ett 'bättre något än intet' — sjukt och snedvridet och obegripligt», voro ju både den verkligen litterärt intresserade publiken och den bättre kritiken ense om, att denna diktsamling var hans djupaste och mest originella arbete. Den själens fria vila, den självharmoni, som han kände sig behöva för att »kunna skriva det jag verkligen menar med världsharmoni, helvetesdjup och lycksalighetsrikedom och makternas kamp i alltillvaron», fann han aldrig. Det vart sedan bara en och annan stackot stund av hans liv, som fylldes med skaparglädje och skaparkraft. Även om allt det, som han kom att dikta efter 1896, hade samlats till en enda bok, skulle det ju i jämförelse med »Stänk och

flikar» ha gjort intryck av att endast vara bitar och stycken, »Efterskörd», och långt mer än den så kallade samlingen haft rätt till dess blygsamma namn.

Det var inte tänkbart, att han under de sista månaderna av 1896 skulle kunna åstadkomma någon poetisk alstring av större omfattning; därtill var hans hälsotillstånd alltför vacklande. I kalendern »Svea» för 1897 ingingo visserligen tre dikter (»En februarivisa», »En majvisa» och »Dolores di Colibrados»), men den sista var skriven tidigare (se här IV: XII) och de båda övriga äro förmodligen också författade, innan »Stänk och flikar» gavs ut, d. v. s. i februari och maj 1896. Möjligen äro däremot »Jägarstamp» och »Fjorton dagar efteråt», som också trycktes till julen, skrivna först på senhösten detta år. De dikter, som offentliggjordes i olika publikationer 1897, voro mycket få. »Jag måste vänta med mina stora slag,» skrev han till Heidenstam den 23 april. »Eros vrede» i »Nordisk revy», »Alkibiades» i »Ord och bild» och »Sådant är livet» — vars avfattning väl är att förlägga till vintern 1897, om också konceptionen är äldre — i »Strix», alla tre i början av året, vittna likväl om, att han ännu då och då ägde själskraft att gestalta det nyss upplevda till dikt. I november fick »Svenska dagbladet» trycka »Vinghästen» och »Upsala nya tidning» det betydligt mycket äldre, då lätt

överarbetade stycket »Förbjuden mark» och den ibland några prosaaforismer instuckna »Harens rätt». Det är allt. Däremot sysslade han mera med prosaförfattarskap, dels i form av självständiga uppsatser, dels såsom inlägg i aktuella frågor i dagspressen.

Den svaga ekonomien tvang Fröding att i början av 1897 flitigt »anlita förskottsvägen», som han uttryckte sig, hos förläggaren. Hans brevväxling med denne rörde sig ständigt om hans »poetiska omständigheter» och hans planer till olika slags bokarbeten härröra uteslutande från penningbehovet. Den 31 mars bebådade han två små publikationer, en ny samling »Räggler å paschaser» och »Klipp av Hans Sax», d. v. s. ett urval av hans krönikor. Den förra kom verkligen till stånd och manuskriptet avsändes den 22 april. Den andra skickade han något senare till Karl Staaff, för att denne som Sveriges författarförenings ombud skulle förhandla med Bonnierska förlaget om arvodet och antog den 13 juni det av detta gjorda anbudet, men återtog sedermera manuskriptet och förklarade: »Det är för mig icke alls önskligt, att *Klipp av Hans Sax* utkommer.»

Hans nervositet var mycket stor; den kom honom att oavlåtligen sysselsätta tankarna med det ekonomiska och fick själv därigenom ny näring.

»Min oro för framtiden förgrämer mig och gör mitt ytterst dåliga tillstånd värre,» hette det i ett brev på sommaren. »Jag orkar ännu icke skriva mycket, men möjligen kunde en bättre ekonomisk ställning hjälpa mig till en friare stämning och därav följande förmåga att dikta eller annars författa,» skrev han i ett annat.

I maj hade han svarat Georg Nordensvan, som önskat bidrag till kalendern »Nornan», att han inte kunde lova »något som helst. Jag måste ovillkorligen vila ut mig fullständigt, innan jag kan börja tänka på att skriva något nytt.» I september meddelade han Bonnier, att han icke hade liggande något lämpligt stycke för »Svea». I november beslöt han sig äntligen för att till julen ge ut en samling dikter, dels äldre, som icke blivit medtagna i de föregående tre samlingarna, dels nyskrivna. Det var enbart ekonomiska hänsyn, som förmådde honom till detta beslut i elfte timmen — boken fick ersätta »Gott och ont», som ej gavs ut — men det kan icke betvivlas, att han just därigenom verkligen grep sig an med att utföra några av de ämnen, som annars torde blivit liggande obrukade. Den 20 november skrev han till förlaget och begärde ett exemplar av fjolårets »Svea» för att ur detta skriva av de tre dikterna där. Någon av de närmaste dagarna måste han ha skickat av sitt manuskript. Den 1

december avgick ännu en dikt, nämligen »Hamlet», såsom ett litet tillskott, och han bestämde på samma gång, att den skulle sättas in närmast efter »Träl i främmande land». Den 5 december skickade han ännu en dikt: »som kan sättas i slutet» — det framgår av manuskriptets sidnumrering, att det var »En konstteori» — och begärde ännu ett korrektur, vilket återgick den 8. Den lilla boken kom ut ungefär en vecka senare, således omedelbart före jul och hann icke bli anmäld på alla håll bland den övriga jullitteraturen.

I jämförelse med de föregående samlingarna har »Nytt och gammalt» en mager och ointressant tillkomsthistoria. Fröding var själv ganska likgiltig för sin bok och hade gjort den i ordning med en för honom så ovanlig hast, att han inte kände den som riktigt organiskt tillkommen. Den utgjordes i alla fall av så gott som uteslutande nya dikter, åtminstone om man tar nya i bemärkelsen förut icke offentliggjorda. Endast »Narkissos», »Tiga och tala» och »En konstteori» kunde anses vara gamla med hänsyn till den tid, som förgått sedan de trycktes första gången, och »Förbjuden mark» med hänsyn till sin avfattningstid. Av de övriga tjugufyra dikterna tillhörde, så vitt känt, fem året 1896 och nitton 1897. Det förelåg i detta hänseende ingen väsentlig skillnad mellan »Nytt och gammalt» och de tre föregående

samlingarna, som också alltid haft några äldre saker medtagna. Det var egentligen icke några djupare skäl, som gjorde, att Fröding upptog så föga av sin äldre alstring. Mot enstaka stycken hade han visserligen både innehållsliga och formella betänkligheter, men på det hela taget hade han vid tiden för bokens utgivning icke ratat något stycke för dess egen skull. I den anmälan av »Nytt och gammalt», som jag skrev i »Upsala nya tidning», påpekade jag, att det i själva verket var ytterst obetydligt av det gamla, som kommit med i samlingen, och nämnde ett tiotal dikter av olika stämningar, som borde bli ihågkomna, när han gav ut en samling av mera utpräglat retrospektiv karaktär. När jag dagen därpå råkade Fröding, förde han själv saken på tal och förklarade, att han inte skulle haft något emot att ta med några av dem jag nämnt och även andra, ifall han kommit ihåg dem eller haft dem till hands. Hade han bara vetat, att någon brytt sig om att ta reda på hans gamla dikter så grundligt, sade han, skulle han ha bett mig ta hand om boken. Själv var han för slapp och för trött och för likgiltig för att orka med eller bry sig om det. Vi kommo överens om, att nästa gång han behövde »göra pengar» med en diktbok, skulle jag bli hans sekreterare — tillfället kom först 1910 med »Efterskörd».

*

Pressens uttalanden voro över lag påfallande erkännsamma. Redan den 21 december stod Hjalmar Söderbergs recension i »Svenska dagbladet», briljant i formen och med ett känsligare förstående än flertalet — det har gång på gång slagit mig, hur överlägsen han var som kritiker, när jag nu läst om dessa gamla tidningsrecensioner. Hans omdöme om samlingen som en helhet löd:

»Frödings nya diktsamling är icke någon uppseendeväckande bok men den äger skönheter av skärare och mera diskret art än mången av de vers, som först gjorde diktaren berömd» — »i det hela taget ett litet vackert fång av dikter». Söderberg framhöll, att detta var ett »tecken på, att det rika och sköna instrument, från vilket så många av den nyare svenska diktningens bästa sånger och visor ha klingat, ännu icke är vare sig brustet eller förstämt, om det än nu mera oftare är stämt i moll än i dur och om det än stundom vecklar in sig i ett slags dissonanser, som icke kunna lösas upp.» Det måste sägas, att Fröding i »Nytt och gammalt» »ingenstädes nått upp till sin högsta nivå» och att boken innehåller en och annan avgjort svag dikt. Till dessa räknade han inledningsdikten och fann även »En konstteori» intetsägande, emedan de Almquistska ord, över vilka den skrivits, övergått till en allmänsanning, som ingen nu längre tänkte på

att bestrida. Han fann, att Fröding sällan var lycklig i rent teoretiserande dikter. Grundtonen i samlingen kunde sägas ha blivit angiven av »En vårmorgon». »Min stjärnas sånger», som till en del citerades, »innehålla strofer, i vilka diktarens fiolstråke sjunger med en ton av oändligt skimrande skönhet, liksom klingande någonstädes långt bort ifrån.» Just denna egenskap av »spröd och oåtkomlig charm» hade djupast berört granskaren, som emellertid även dröjde vid andra av samlingens stämningsvärden.

Dagen därpå innehöll »Stockholms dagblad» en anmälan av Sven Söderman, som var mera oreserverat uppskattande av Fröding än förut. I smått raljerande ton talar artikelns början om bokens förord och inledningsvers och deras varningar åt läsarna, som haft till följd, att man med största försiktighet »går igenom dikt för dikt för att efter genomläsningen till den tjuvpojksaktige författarens blygsel konstatera, att det hela varit ett falskt allarm. Samlingen mäter sig visserligen icke i sin helhet med Frödings föregående, ty dikterna äro utan plan hopplockade från åtskilliga år tillbaka och utgöras till en del av sådana, vilka av en eller annan orsak blivit avskilda från forna samlingar, och de ha alltför liten omfattning och enhetlighet för att tillsammans frambringa ett stort och starkt intryck. Men bland dem finnas

dikter av verklig skönhet, dikter, som äro för sin skalds personlighet alltigenom karaktärsfulla, och dikter, som äga intresset att fortsätta och fördjupa de problem, vilka i Frödings sista författarskap kommit att bilda själva brännpunkten.» Söderman dröjer sedan vid det, som visat sig vara huvudspörsmålen för skalden: »De tankar, som mest sysselsätta honom i de nya dikterna, äro frågorna om ont och gott, om kärlekens rena nakenhet och om författarens absoluta rättighet att skriva, som hans känsla fordrar,» och analyserar »de av en dyster eld glödande — stilistiskt väl ojämna — *Min stjärnas sånger*, *Ur Gralsökarens saga*, *Allt eller intet*, *Eros' vrede* och *Vinghästen*, som han finner vara samlingens yppersta dikt, »en i dristiga rytmer och blixtrande rim omedelbart framsprungen bikt av skaldens poetiska vilja och hans fordran på obegränsad frihet — en otämd, karaktärsfull dikt, originell i sina trotsiga påståenden, vändningar och löpningar och en av de klaraste spegelbilder Fröding någonsin givit av sig själv.» »Glansfulla dikter och jämbördiga med det bättre och bästa Fröding förr skrivit» fann han »Alkibiades», »Dolores di Colibrados» och »Narkissos», framhöll vidare »En parkfantasi från sjukhusfönstret», »Förbjuden mark» och »En majvisa» som förstklassiga. Även några av de humoristiska bitarna ansåg han »söka

sina motstycken i osökt komisk verkan och oväntade men slående bilder och uttryck». Artikeln slöt med orden:

»Utan att vara ett verk av samma koncentrerade skaparekraft som Frödings föregående diktsamlingar och utan att äga samma betydelse för sin författares utveckling som dessa, är »Nytt och gammalt» ett karaktäristiskt dokument om en skald, som icke blott genom sin formella lyriska begåvning och häpnadsväckande intuitiva bildgivning står utan motstycke inom vår samtida svenska litteratur utan även genom manligheten i sitt lidelsefulla grubbel och sönderslitna patos är en av dess intressantaste personligheter.»

Först den 28 december kom Edvard Alkmans granskning i »Dagens nyheter». Dess ton var litet överlägsen men välvillig. Diktsamlingen bragte egentligen intet nytt. Den oro, som »Stänk och flikar» uppväckt vida omkring i landet hade »för en så känslig och i fråga om sin egen alstrings sannings- och skönhetsvärde så försynt natur» som Fröding varit en maning till förnyad prövning av detta värde, han hade ånyo sport sfinxen, men sfinxen tiger och Fröding hade ej kunnat framtränga vidare. »Är alltså tankeelementet ringa, så äro dessa dikters känslo- och fantasivärde så mycket större.» Som samlingens förnämsta dikt ansåg Alkman »En majvisa»: »den

är så enkel och omedelbar, som endast en Frödingsk visa kan vara, den är älskvärd och varm och som diktkonst är den en liten fullkomlighet.» Han omnämnde vidare särskilt »Narkissos» och »Eros' vrede», »Förbjuden mark» (»en av Frödings allra toklustigaste inspirationer») och några visor, i vilka »poetens gamla goda lynne tar ut sin rätt» samt slöt med orden: »Så mycket vackert som det lilla dikthäftet innehåller, är verkligen poetens ursäktande förord alldeles onödigt.»

I »Aftonbladet» skrev Georg Nordensvan (signaturen —n) den 22 december kort och välvilligt; samlingen var »i sitt allvar och sitt skämt personlig och karaktärsfull och innehåller många goda saker».

I »Nya dagligt allehanda» kom julafton en anmälan av Jacobine Ring (signaturen Jacqueline), som fann samlingen löftesrik för dem, som hoppats, att skaldens »yrande feberglöd» snart skulle förgå och lämna rum för hans forna jämvikt; hon fann nämligen, att boken tydde på, att Fröding höll på att komma ur den för hans individualitet hotande och ödesdigra krisen, och framhöll dess »enstaka pärlor», men utdömde »En ung mor» och »Studentkårens dotter» som exempel på »slappnande överretning» och en falnande känsla; den sistnämnda var även »formellt undermålig».

I »Vårt land» och »Post- och inrikes tidningar» har jag inte funnit »Nytt och gammalt»

anmäld — före 1 juli 1898 tör åtminstone ingen granskning stått inne. I »Vårt land» fanns däremot den 13 januari 1898 ett annat uttalande om Fröding, som är ganska karaktäristiskt för tonen där. Då stod nämligen en inte alltigenom galen citatartikel, »Ur pressens omdömen», som gycklade med några av de superlativa lovorden i tidningsrecensionerna från den närmaste tiden. Artikeln var mycket hånfull mot Heidenstam, Selma Lagerlöf o. s. v. Av Fröding citerades en del av den recension, som han den 3 april 1897 haft inne i »Upsala nya tidning» om Hans Magnus Nordlindhs »Steg i snön». Fröding hade sökt vara vänlig och, enligt sin egen åsikt efteråt, överdrivit berömmet i sin strävan. »Vårt lands» artikelförfattare, som kallade sig Orion, skrev åter om Nordlindhs bok:

»Den slog rakt inte an på mig. Jag läste den som en kuriositet, som en provsida av ytterlig darrhänthet, och jag fann det helt naturligt, att den var rekommenderad af den lika darrhänte Fröding, som själv sagt sig numera endast vara en hög falaska med därur uppstigande alkoholdunster — jag tror det var ungefär så. Och vad denna dunstande falaska rekommenderar till unga damers lektyr kan vara oss skäligen likgiltigt.»

Av landsortspressens bedömanden var inget av synnerligt intresse. John Atterbom skrev i

»Göteborgs Handels- och sjöfartstidning» den 20 december: »Man tycker sig märka,» hette det, »att en del av vad som här bjudes tillkommit mellan inspirationsögonblicken; dessutom återfinner man i denna diktsamling mera sällan den äkta Frödingska klangen, tonen och rytmen. — — — Meningen i dessa dikter [de självbiktande och grubblande] är ofta dunkelt uttryckt, och den yttre konstnärliga formen lider av tankarnas ofullgångenhet... »Förbjuden mark» är en av samlingens pärlor; den är i sitt slag ett mästerstycke, full av skalkaktighet och humor. Mindre Frödingskt ursprungliga äro de båda dikterna »Narkissos» och »Dolores di Colibrados». Dikten »Alkibiades» förefaller starkt påverkad av en sida i Heidenstams diktning. »Studentkårens dotter», som kallas »högst tarvlig», kunde saklöst ha uteslutits. »Som slutomdöme finna vi, att skaldens i förordet uttalade anspråkslöshet i *allmänhet* är överdriven; nog får man åtminstone full valuta för 1: 50.» I »Sydsvenska dagbladet snällpostens» recension den 23 december framhölls, att en »byronsk stämning, ehuru fullt och alltigenom personlig» härskade i dikterna, och att Fröding alltjämt visade sig som »en äkta skald, vilken ger i formen harmoniska, direkta, omedelbara och ursprungliga uttryck för sitt själsliv». »Barometern» innehöll den 15 januari 1898 en jämförelsevis be-

aktansvärd artikel, som sökte inskärpa, att Fröding ingalunda kunde betraktas som ett uttryck för det litterära lättsinnet, som det påståtts; han hade fasta litterära principer och hans strävan var ideell. »Han är känslig och hänsynslös och just detta gör hans friskhet. De skalder, som ängsligt vaktat sin penna, fruktande att stöta ett gängse mod eller ett mäktigt kotteri hava kanske fått ett behagligare litterärt liv, men icke hunnit en högre ståndpunkt.» Det var få skalder, som ägde Frödings djupa självkritik, som visat sig icke bara däri, att han gjorde så stora detaljändringar i sina dikter efter deras första offentliggörande utan också däri, att hans urval var så strängt. Diktsamlingen kunde mycket väl gjorts dubbelt så stor. »Den är icke av så stor självständig betydelse, men den är ett förträffligt bihang till författarens föregående böcker.» Ett kort men mycket sympatiskt omnämnande förekom den 30 december i den danska »Nationaltidende».

Av tidskrifterna innehöll »Ord och bild» 1898 i sitt januarihäfte en recension av Karl Erik Forsslund. Den var mycket varm, säkerligen en av de allra hjärtligaste, som ägnades boken: »Liksom jag knappast kan tänka mig något mer rikt och vackert växlande land än Sverige, kan jag knappt tänka mig någon 'svenskare' skald än Fröding. Hans diktning är som Sverige självt; den är ett

land med stora, djupa skogar och med bördiga varmt solgula slätter; med stora moderna städers helveten och med paradisidyller i gamla herrgårdar och torpstugor; med grubbel och vild längtan, med vekaste vemod och livsgalnaste humor; med mörkt och ljust och ont och gott och 'nytt och gammalt' i en förening, som ena stunden förebildar lyckans harmoniska salighet och andra en osmält, sönderslitande disharmoni.

I detta tunna häfte finnas nu tavlor från alla dessa skilda bygder, toner från alla de instrument Fröding förut på skilda tider låtit klinga. Många av dessa dikter synas mig vara svallvågor efter alla de stormar, som brusat genom de förra samlingarna; det upprörda havet håller på att lägga sig, det är en trött kvällsstämning, i vilken man känner den utkämpade stridens vilda styrka men även anar en ny, lugnare och soligare dag.» Som de yppersta av dikterna nämnde Forsslund »Vinghästen», »Alkibiades», »Eros' vrede» och några till, bland dem »den vilt roliga *Studentkårens dotter*». Hans slutord voro:

»Att Fröding i denna samling enligt min åsikt skänkt oss ett nytt skattskrin, fullt av ädla stenar och härliga smycken, hoppas jag har framgått av det föregående; och mest älskar jag boken därför, att den visar framåt, på samma gång som den är en kort sammanfattning av skaldens förflutna tanke- och drömliv.»

I »Finsk tidskrift» anmäldes boken av Arvid Mörne, som framför allt sökte uppvisa kontinuiteten i Frödings diktning. Det »bitande trots», som uttalade sig i vissa av samlingens dikter, återkallade i minnet »Hydra» och »Vänner vid sjukbädden» i den första diktsamlingen, men hade »aldrig förr framträtt så intensivt och på samma gång så konstnärligt fulländat som här». »Den djupa, icke sällan med satir uppblandade medkänslan för det förtrampade och oförstådda» bröt också fram. I dikten »Alkibiades» ägde harmen »en obändig kraft, som livligt erinrar om Strindbergs satiriska skaldestycken. Med avseende å den tvärhuggna, strängt behärskade dialogformen torde 'Alkibiades' stå utan motstycke i svensk diktning». Medan Mörne fann den första av sångerna »Ur Gralsökarens saga» tillhöra det svagaste Fröding någonsin publicerat, ansåg han de två sista äga ett stort värde. »Sällan har ens Fröding, som kanske i högre grad än någon annan samtida nordisk diktare besitter förmåga av koncentration, sammanträngt en tragedi, antytt dess handling, tecknat en karaktär, fått fram dess utveckling och öppnat ett slutperspektiv med ett sådant mästerskap som i dessa tvenne dikter om två strofer var.» — »Jämför man 'Nytt och gammalt' med 'Stänk och flikar', skall man icke undgå att finna, om icke en utvidgning av det

redan förut så vidsträckta området för skaldens motiv, så dock några ansatser till en djupare klang och en djärvare flykt i hans personligt lyriska diktning. I detta avseende är 'En majvisa' synnerligt anmärkningsvärd. ... vid sidan av den gestaltbildande lyrik man kanske alltför mycket vant sig att betrakta som det avgjort centrala i hans diktning, har städse en ren jaglyrik spirat för att slutligen i 'Stänk och flikar' överglänsa de andra diktblomstren med sin sjukliga fägring. Denna personliga lyrik, som ju för övrigt ofta skälvt även i dikter där hon icke dominerat, fortlever i 'Nytt och gammalt' kanske främst som ett arv från den glänsande 'Sagan om Gral'. Vid hennes sida står satiren, som, sedan Fröding drivits i försvarsposition, blivit vida personligare och mäktigare än förr.» Bland de enskilda dikter, som Mörne särskilt uppehöll sig vid voro »Ett drömackord», »Narkissos», »Tiga och tala», »Dolores di Colibrados» och de, som representerade den gamla frödingska humorn.

»Nytt och gammalt» utgick i en upplaga av 4,000 exemplar. Någon ny upplaga vart ej behövlig, innan »Samlade dikter» utgåvos 1901, där hela diktsamlingen upptogs (med undantag av »Inledningsvers»).

GRALSTÄNK.

I Frödings brev finnes det, så långt jag känner till dem, ingen antydan om »Gralstänk», förrän i ett kort meddelande till förläggaren från Uppsala den 2 april 1898, då Fröding skrev: »Jag har en ny liten diktsamling färdig, vilken delvis kompletterar och förklarar 'Stänk och flikar' — när den blir färdig, skall jag sända den till påseende.» Tydligen har Fröding vid denna tid haft »Gralstänk» nästan fullbordad, men blivit fördröjd vid dess allra sista filning, ty i ett brev den 23 april talar han fortfarande om »den nya lilla diktsamling, som jag har under händerna». Kort därpå överlämnades emellertid manuskriptet och i början på maj ingicks överenskommelse om arvodet (se Gustaf Fröding, »Brev», s. 309). Diktsamlingens historia låter likväl följa sig något längre tillbaka. »Gralstänk» är nämligen framgången ur den samling »Utkast och aforismer», som han den 29 september 1897 underrättade Bonnier om, att han höll på att skriva (se »Brev», s. 301) och som

han trodde sig få färdig om en eller annan månad. I samma brev nämnde han, att boken kunde komma ut före jul och att han ämnade hembjuda den till Bonnier. Detta skedde också; den 22 oktober avsände Fröding manuskriptet till sitt ombud vid underhandlingen, häradshövding Karl Staaff. Förläggaren var betänksam och önskade närmast att köpa manuskriptet utan förbindelse att omedelbart ge ut boken, som med skäl kunde befaras framkalla ännu mera oväsen än »Stänk och flikar». Fröding åter var mycket ivrig att få sitt arbete tryckt och ville icke gärna avstå härifrån. När doktor A. Meyer hållit föredrag om »Frödings filosofi» vid Stockholms högskole- och akademiförbunds samkväm den 4 november, vilket rätt utförligt refererades i tidningarna,[1] nyttjade Fröding tillfället att ge förläggaren en pik och lät en insändare inflyta i »Svenska dagbladet» för den 7 nov. (se »Allvar, mer eller mindre», s. 196). Den åskådning, han tveksamt gett uttryck åt, hade blivit framställd »otydligt, oredigt och frag-

[1] Vid det ordskifte, som följde på föredraget, yttrade sig även teol. doktor S. Fries, som »ansåg, att man icke kunde tala om något sådant som filosofi hos Fröding. I likhet med andra hade han naturligtvis tänkt litet han ock i livet (!), men filosofi var det icke. Fröding var en intressant person i sin diktning, men som filosof var det litet bevänt med honom, och hans betydelse låg endast däri, att han var en typ för vissa extravaganta företeelser i slutet av århundradet (!).»

mentariskt» i dikterna, påstod Fröding. »Något klarare, men även där fragmentarisk, finnes Frödings filosofi uttalad i en nyss avslutad bok om 'Ont och gott', som enligt författarens mening borde utkomma före instundande jul, såvida någon vill åtaga sig förlaget, vilket torde möta svårigheter, eftersom en del av bokens innehåll rör sig om ariska och andra brännbara ämnen.»

Bonnier sände Fröding omedelbart ett brev till förklaring av sin ståndpunkt och Fröding svarade den 9 bl. a.: »Ert förslag torde ha varit välment och jag har möjligen varit orättvis mot Er i mina tankar.» Han ville icke förneka, att hans insändare »innehöll en liten fientlighet mot Er och även en sorts schackdrag, misslyckat eller icke». Det hade sina svårigheter för honom att låta utgivningen av boken bero på förläggarens omdöme, som ju kunde fördröjas i åratal. »Om min bok sålunda hindras att utkomma, kan jag bliva tvungen att på något vis omskriva det jag sagt i denna bok för att kunna fortsätta utvecklingen av de påbörjade tankarna — detta är dels besvärligt, dels komme det i konflikt med Er rättighet över den första bokens innehåll, vilket kunde för mig bliva en sorts munlås.» Emellertid avstod Fröding från sin plan och ställde hastigt i ordning diktsamlingen »Nytt och gammalt» i stället.

Spillror av aforismsamlingen om »Ont och gott» ha vi kanske i de småbidrag på prosa, som under titlarna »Infall och utfall», »Tankar och infall» och »Aforismer» intogos i »Upsala nya tidning» (27/10, 15/11, 17/11 1897, 8/1, 12/1 och 19/1 1898) samt »Strix» (julnumret 1897 och 16/12) och möjligen även i andra tidningsuppsatser från samma tid, ehuru det också är möjligt, att vad som trycktes var fristående, senare tillkomna bitar i anslutning till »Ont och gott». Kanske var även det lilla häftet »Om livsmonader», som han tryckte på eget förlag vintern 1898, ursprungligen dithörande. Av manuskriptet till »Ont och gott» finnes mig veterligen inget annat bevarat än tre blad, numrerade 263—265, som Fröding sände Bonnier den 30 mars 1898. De äro som alla Frödings prosámanuskript från denna tid ett fullständigt kaos av strykningar, rättelser, återställningar, ändringar och nya ändringar, ett vittnesbörd om hans sinnes oro och hans svårighet att finna ett så noga avgränsat uttryck för tanken, att det inte rymde någon möjlighet till avsteg från den strängaste sanning. Det bevarade brottstycket lyder:

»Begreppet onatur är för övrigt tillräckligt obestämt, att det kan uttänjas även till jämförelsevis oskyldiga handlingar. Är icke allt som är möjligt just genom sin möjlighet tillåtet av naturen och således naturenligt? Naturen uttalar

sig inom möjlighetens gräns endast för vad som är mer eller mindre ändamålsenligt för individens och släktets bestånd. Månne därför icke uttrycket onaturligt helst borde ersättas med uttrycket oändamålsenligt.

Jag har själv i könsligt förhållande till prostituerade kvinnor vid ett eller annat tillfälle även som förledande part företagit sådant som av många torde anses vara onatur. För mig själv står det ännu ovisst, om det verkligen är så, ehuru jag vet, att dylikt av flera orsaker kan medföra ont, bland annat det, att ett hemligt lagbrott därmed har skett och att därav kan följa samvetskval och plågsamt övervägande, huruvida man inför domstol bör anmäla detta hemliga lagbrott och undergå straff för detsamma, vilket kan vara hårt nog, när man anser, att förbrytelsen i sig själv är obetydlig eller ingen alls eller endast blivit till förbrytelse genom att vara förbjuden av lagen och genom vissa fördomar, som föregått lagen eller blivit följder av densamma.»

Skälet till att Fröding ånyo sände Bonnier dessa sidor, var det, att han då för andra gången tänkte anmäla sin »förbrytelse» hos polismyndigheten — vilket också skedde; se Frey Svenson, »Gustaf Frödings diktning», s. 194 ff. — och ville förfråga sig hos Bonnier, om denne trodde att även efter en rättegång om en sådan sak

Frödings böcker skulle kunna säljas »och giva Er (= Bonnier) en rimlig vinst», sedan Fröding uppburit det arvode, varom förhandlingar just pågingo.

»Gralstänk» kom ut i slutet på maj och vart rätt omedelbart anmäld i pressen. Redan den 3 juni innehöll »Socialdemokraten» en recension av C (= N. C. Carleson). Den ger spridda intryck; dikten »Gralstänk» säges vittna »tillräckligt om skaldens förmåga och styrka i uttrycksfulla stämningsackord»; som »ypperliga prov på Frödings diktkonst» nämnas »Livsäventyret», »En ariers vårvisa» och »En ariers hustruvisa». Den längsta dikten, »Frågande svar o. s. v.», är »en mängd moraliskt-filosofiska funderingar över det ondas och godas gamla, omstridda problem. Förf. har då ej heller kunnat undgå att falla in i torra, färglösa abstraktioner, som ha föga eller intet med verklig poesi att göra,» och recensenten tillägger, att Frödings »livsåskådning förefaller ofta nog tämligen dunkel och svårfattlig».

»Aftonbladets» anmälan, författad av —n (= Georg Nordensvan) stod inne den 8 juni. Den framhöll, att Fröding med ett slag vann plats som en av den svenska visdiktens och burleskens yppersta företrädare i hela vår litteratur. Det borde icke vägras honom, som visat sig äga kraft att även på andra områden åstadkomma djupt kända och starkt personliga dikter, att finna sig

otillfredsställd med den vunna platsen och lämna åsido lantlivs- eller herrgårdsidyllerna och de värmländska dragspelslåtarna. »Hans håg står till andra rymder och hans diktning strävar medvetet och konsekvent till ett utvidgande av motivkretsen och till ett fördjupande av tankar och känslor.» De nya dikterna äro filosofemer på vers. »Åtskilliga tänkvärda saker har han att säga, men nog undrar jag, om det är endast tankeslapphet hos mig, som kommer flera av dessa 'rimmade tänkeförsök' att synas betänkligt trögkörda, isynnerhet som orden ibland äro skäligen långsökt, ibland riktigt retsamt hopstaplade: *livsaltets helenhetsljud*, *allväsenjag*, *allande*, *helvetestjutlikt* o. s. v. Att många fyndiga ordbildningar förekomma, är ju ej överraskande hos en språkvirtuos som Fröding ... Han tumlar med de mest olika versformer med suverän ledighet, oftast lika överlägset som originellt ... Också tankeinnehållet är hans eget, och om idéerna ibland ej äro sådana, att de torde underskrivas av läsaren, så hindrar detta honom ej att högakta allvaret och sanningssökandet i dem. Vackra äro flera av Gralsångerna ... Man träffar i den intresseväckande fastän ojämna lilla diktsamlingen verser, som reta, men också strofer, än manligt stolta, än bjärt målande ... Den nya diktsamlingen hör knappast till diktarens bästa alster, men där finnas

vackra bitar, och det är alltid intressant att följa en begåvad och oberäknelig talang på hans sökande efter Gralstänk.»

Två dagar senare kom Wirséns anmälan i »Vårt land». Den summerade de föregående arbetenas värde med orden: »Med egendomliga känslor har man lyssnat till Frödings sång; i densamma har funnits mycket att beundra, men även mycket som måste såra ädlare sinnen. Hittills har emellertid vanligen ursprunglighet varit en av dess utmärkande egenskaper, och man har känt sig dragen till densamma genom dess omedelbarhet, låt vara att den stundom gjort sig skyldig till alldeles oursäktliga förirringar och hemfallit till fullkomlig orenhet. Det visar sig merendels, att dylika avsteg och profanationer i längden inverka menligt på själva källåderns styrka, och det förefaller, som hade flödet nu förlorat icke så obetydligt av sin äkthet. Saken kan möjligen vara övergående, men samlingen 'Gralstänk' är åtminstone ingalunda något framsteg.» Wirsén refererade därpå med starka invändningar några av »Gralstänks» uttalanden och tillade: »Någon verklig poesi i djupare mening finnes alls icke i dessa 'Gralstänk'. Och hr Fröding har dessutom — något, som man väl ej skulle trott — blivit tråkig i sina reflexioner.» Om de två första stroferna av »Frågande svar...» XVIII och slut-

strofen i XX yttrade han: »Oklarheten i uttryck är i dessa rader förenad med frånvaro av all omedelbarhet. Och fullständig prosa råder i följande lika oklara rader.» Slutomdömet löd: »Detta sångsätt, om det ens så kan kallas, lämpar sig ej alls för hr Frödings författarenatur. Han bör skyndsamt återgå till 'dragharmonikan', på vilken han är mästare. Någon gång har han fordom förstått att även giva poetiskt uttryck åt ett sublimt tankeinnehåll, men i allmänhet bliver han, då han väljer dylika uppgifter, paradoxal eller otydlig och kaotisk. Och i de reflekterande poem, vilka förekomma i »Gralstänk», bliver hans diktning alldeles onjutbar, något som nog ej skall hindra, att de av ett kotteri kunna upphöjas.»

Dagen efter, den 11 juni, lästes Edvard Alkmans granskning i »Dagens nyheter». Tankelyrikens genre, började han, har i poesiens historia att uppvisa några enstaka mästerverk och åtskilliga vagnslaster dödfödda och själsdödande kväden. »Det är ledsamt att nödgas säga det, men helt säkert är det i Frödings nya tankedikter mycket få rader som ha kraften av bevingade ord. Den Frödingska versen, som haft en så sällsynt smidighet och flykt, när den burit uttrycken av skaldens humoristiska eller allvarliga medkänsla med livets konkreta gestalter, knogar ömfotad och istadig, när den tvingas att lyfta ett

så ovant lass som metafysiska grubblerier och abstrakta filosofem över det onda och det goda, 'livsalltets helenhetsljud', Gud såsom 'allväsen-jag' och annat liknande. Och icke blott versen, även diktarens fantasi dignar under den främmande bördan. Varför har han då tagit den på sig?» Svaret är, att Fröding som alla konstnärer hunnit den punkt, då allt som stämt strängarna till sång mörknar till ett bottenlöst och ogenomträngligt vanitas vanitatum, då man söker genomskåda de innersta krafterna och finna det slutliga målet, få innehåll i orden evighet och oändlighet. Fröding har icke genom denna rannsakan vunnit nya synvidder och friare horisont. »Lika hemmastadd och säker som hans fantasi är i den värld som skönjes med sinnena och kan framtrollas i slutfallet på en enkel låt, lika bortkommen är hans tanke, när det gäller att kringgärda och fånga livets gåtor med enkla och fasta tankeformler.»

Slutligen kom även en anmälan i »Stockholms dagblad» av Sven Söderman den 10 juli. Han refererade icke utan elakhet en del av samlingens dikter och anförde bl. a. den »kuriösa» strofen:

Något är skönt
ock i en lus,
ock i ett grönt
blad bak ett hemlighus.

samt fortsatte: »Man känner sig verkligen beklämd, då man läser dylik 'rimmad poetisk strunt' av en skald som Fröding» ... »Somt av detta [metafysiken] är virrigt eller absurt, somt tyckes ha en kärna av förnuft, ehuru tankarna varken äro synnerligen skarpa eller originella. Men framställningssättet — ett slags fri spruchform — är nästan genomgående knaggligt, dess frihet beträffande rytm, rim och det språkliga uttrycket [obs. miskúnd, lette (letade) och skop (skapade)] är outhärdlig och det fordras verkligen ett starkt intresse för författaren själv för att icke avbryta läsningen.» Han hoppades emellertid, att sångfågeln, lärkan, hos Fröding skulle återkomma.

Landsortspressen förefaller mig att på det hela taget ha varit gynnsammare stämd mot »Gralstänk» än huvudstadstidningarna, som ju icke satte dess poetiska värde högt. Professor Karl Warburg, som skrev i »Göteborgs handelstidning» den 27 juni, var emellertid mycket onådig. Inledningen förklarade, att »Det diktknippe, som Gustaf Fröding senast utgivit, bär en avgjort sjuklig prägel, försåvitt som olöst grubbel alltid innebär något osunt,» samt att det brast klarhet och poetiskt uttryck: »Hela diktsamlingen utgör ett trevande i tankegårdarna, där skalden ej finner sig till rätta och där han därför

slutar med ett 'kanske' eller ett 'möjligtvis', som väl hedrar hans sanningskärlek och försiktighet, men verkar allt annat än poetiskt. Ty i poesien bör icke den tveksamma undersökningen, endast dess slutresultat vinna inträde. Poesien kräver just 'kategorisk' säkerhet, eljest följer läsaren icke med. Han vill veta vad skalden menar. Eller åtminstone vill han ha ett stämningsintryck.» Grundtanken i »Gralstänk» är »icke alltför ovanlig», den finns bl. a. uttalad hos Goethe och Victor Hugo, »men de hava icke trampat ut den i den ramaste alldagsprosa, såsom fallet ofta är i dessa Frödings dikter», och om andra filosoferande dikter hette det: »resonemang om detta blir icke poesi därför att det skrives på korta rader med rim här och var. Ställen som detta:

> Ont till det goda är blott
> ejet, det negativa,
> ont är ett icke-liv,
> ont är ett icke-gott

äro knappast mer poesi än Ribbings 'Grundlinjer till poesiens historia', vilka vi aldrig hört någon skylla för poetiskt innehåll» . . . »det är bedrövligt, att fru Philosophia bergtagit en skaldenatur som Gustaf Frödings. I grunden är han den *omedelbara* diktningens man . . . men det tyckes som

andra skalders exempel — vilka tankelyriken, reflexionsdikten ligga närmare — lockat hans sångmö in i ett dimmohöljt träskland, där hon är på väg att förlora både hälsa och sångröst.» Han hoppades liksom Söderman på nya sångliga skapelser. — I »Nyaste Kristianstadsbladet» skrev O[lof] R[ubenson] den 1 juni; han var mycket besviken och fann, att Fröding var mindre filosof nu, då han skrev filosofisk dikt, än förr, då han diktade djupa ting, som tvungo läsarna till tanke och dröm; om »En vårvintervisa» hette det: »Och det är Fröding, som skrivit detta! Man skulle kunna tro, att det varit ett litet barn. Men när en skald icke vill vara skald, så —!» — »Nerikes Allehanda» däremot framhöll (8 juni) skaldens djupa allvar och det intresse man hade av att följa en tankens och fantasiens man av så stor betydenhet som Fröding på hans spekulativa utflykter. »Nya skånska posten» (15 juni) jämförde Frödings kris med Strindbergs och talade med vemod om hans »jämförelsevis fruktlösa filosofiska fantasterier», men ägnade samtidigt hans genius de mest hänförda lovord. »Lunds dagblad» (21 juni) anmärkte, att »också en jämförelsevis svag dikt av Fröding har oftast mer gnista eller doft, mer av 'mäktiga väsens heliga ljusmajestät' eller av 'sarkasmernas bitande salt' än flertalet vackra eller kvicka dikter, som gå till tryckerierna, till

salongsborden eller glömskan,» men fann att i flera dikter var »tankeinnehållet ofta en filosofisk dilettants, någon gång verkligt banalt, och formbildningen höjer sig emellanåt icke till Frödings vanliga nivå». Till gengäld innehöll samlingen »dikter, som helt enkelt äro Frödingska pärlor» ...»av renaste mänsklighet och enklaste innehåll, men dock i lyrikens största stil»... »Maskin i olag» är »en dikt, som i överdådiga verslekar och tonfall tillhör det briljantaste Fröding gjort». Slutstrofen i »Livets värde» jämfördes med Heidenstams »Att helt förintas! stora gåva» o. s. v., »vilken liknar Frödings ungefär som ett torrt trästycke liknar en grönskande kvist». — »Jämtlandsposten» innehöll den 17 juni en lång anmälan, undertecknad *B*, som var starkt polemisk mot den kritik, som mött Fröding. Det antyddes, att »den litterära klick, som gjort Heidenstam till sin märkesman», icke till fyllest uppskattade Fröding och att man varit ovillig att ge de djuptänkta dikter han skrivit fullt erkännande för tankedjup. Emellertid voro Frödings tankedikter fängslande och medryckande, ty de voro ej abstraktioner utan gåvo sig till känna som livsresultat, de hade trängt sig fram ur känslornas och lidelsernas strider. »Det är därför man protesterar mot den nedgörande kritik som varit synlig i flera tidningar över hans sista diktsam-

ling.» Dikterna skulle ej bedömas efter »en ensidig estetisk måttstock»; men det var ändå »en vacker poetisk dräkt» skalden gett tankepoemen, och »Gralstänk» bidrog att ge ljus och ny skönhet och djupare förstående, då man återvände till »Stänk och flikar». — I »Upsala nya tidning» ingick den 10 augusti en anmälan av mig; där betonades enhetligheten av hans åskådning och enskilda dikters lyriska skönhet framhölls. I sin helhet var samlingen emellertid resonemangslyrik, men en sådan »till vilken vi på svenska ej ha något motstycke. Själva den form, som reflexionen klätts i, är trots de filosofiska termerna och trots sin knapphet och kärvhet egendomligt tilltalande. Den är av en pregnans i uttrycket och av en sinnrik bildstyrka, som visa, att den nya strömfåran av Frödings diktning alltjämt har kvar den innersta egenart, som skönjdes hos de forna.»

Varmt uttalade sig Erik Lie i norska »Dagbladet» (24 juli). Han ansåg visserligen att »noget större tankeudbytte har man ikke» av de filosofiska dikterna, men de lyriska »er rundne af det umiddelbaraste Talent og beaandede af den mest ligefremme lyriske Ynde».

Även i tidskrifterna omnämndes »Gralstänk» rätt mycket. R[einhold] v[on] W[illebrand] i »Finsk tidskrift» (XXXXV: 141) tog till ingångsspråk verserna

> Vad talar jag, talar jag oförnuft,
> tillgiven mig det, låten orden fara
> och hållen det såsom vind och luft

och fann »att söka följa med hans grubblande förtvivlade tankeklyverier, sådana de väl stundom mynna ut i bländande skarpsinne, men långt oftare i förvirring eller hjälplös platthet, vore under närvarande förhållanden en oförrätt emot skalden ... Enstaka dikter, såsom Levnadsfärden, Livets värde, Efter döden, minna ännu om den forne Fröding. Det övriga, det allra mesta, är knappt annat än djupt bedrövliga upplösningssymtom, vilkas publicerande ursäktas blott av ekonomiskt nödtvång. 'Gralstänk' försänker alla vår litteraturs och Frödings vänner i bitter sorg; en sorg som mildras blott av det hopp vi ännu i det längsta vilja bevara, att den store skalden skall ... åter intaga hedersplatsen bland den nutida svenska vitterhetens yppersta.»

I »Ord och bild» (s. 330 ff.) skrev Robinson [= Urban von Feilitzen] med nobless och sympati, till stor del i förstående referat. Det nya »klingar icke med samma förföriskt tjusande rikedom i diktionen, samma härliga växlingar av vekhet och våld, som dem vi hade lärt känna genom Frödings hittills yppersta verk ... Men — jag tror, det fyller sitt närmaste ändamål. — Jag

ror, att många, som ej äro enkom danade för poesi och följaktligen ej alls förstodo Gustaf Frödings 'Stänk och flikar', skola med en smula god vilja lyckas förstå varenda vers i denna hans något mera prosaiska översättning... [»Frågande svar» etc.] där han med ärligt, öppet, sanningsenligt verklighetssinne nedstiger i det ondas problem, med dämpad andedräkt frågande... Förströelseläsning torde detta icke kunna kallas, det gäller alltför närgånget vårt jags liv eller död. Men även formen luttras här till ofta nog sublim enkelhet; när man hunnit komma in i det, läser man det fromt allvarligt.»

»Gralstänk» utgick i en upplaga av 4,000 exemplar. Den omtrycktes 1911 som sista avdelningen av Minnesupplagans tredje del och upplever alltså här sitt andra nytryck.

ÖVERSÄTTNINGAR.

Alla kända och bevarade översättningar, som Fröding verkställde, ha här förenats, med undantag av det knippe dikter, som ingick i hans lilla folkskrift om Burns, vilken ju i sin helhet kommer att intagas i en följande del. Antalet är icke högt, endast elva. Det är också blott en del av de Frödingska översättningarna vi känna till.

Förmodligen sysslade han redan som yngre något med översättningar av dikter. I ett brev till sin vän K. G. Pettersson sommaren 1886 (»Brev», n:r 25) gav han denne några goda råd med avseende på det versskriveri, som denne gärna sysslade med. »Din talang synes mig ännu för litet uppövad,» skrev Fröding, och i fortsättningen heter det bl. a.: »En god övning är översättning från främmande skalder, av vilka de tyska äro de lämpligaste, emedan de till skaplynne och språkegendomligheter äro mest besläktade med oss.» Det ligger mycket nära till hands, synes det mig, att antaga, att Fröding

själv prövat värdet av denna språkövning, innan han förordade den för en annan. Härom vet jag emellertid ingenting med visshet. Den första översättning han själv nämner i breven, det är den tolkning han gjorde av Ibsens »Bergmanden» på tyska, varom han berättade i sitt brev till systern Cecilia den 23 okt. 1889 och som han fann hade »lyckats tämligen bra». Samtidigt höll han på med att försöka överflytta »Gluntarna» till tyska, vilket han likväl fann »hart när omöjligt». Antagligen i februari följande år sände han Karl Rupert Nyblom en samling översättningar från Burns, Chamisso, Lenau och Poe, i brev till Mauritz Hellberg kallade »dilettantverk, gjorda i förbigående under läsningen av engelska och tyska versböcker», vilka han sedan införlivade med det ursprungliga manuskriptet till sin första diktsamling. Endast en endas namn är känt: »Ulalume» av Edgar Allan Poe, vilken tolkning han ännu i december 1910 ansåg ganska lyckad. Som bekant medtogs ingen översättning i »Guitarr och dragharmonika»; huruvida de sedermera offentliggjorda från Lenau och Chamisso tillhörde den samling han sände Nyblom, är det icke möjligt att avgöra, men då just de nämnda skalderna utgjorde hans läsning i Görlitz, synes det mig sannolikt. Emellertid var det flera av dem än »Ulalume», som ej blevo tryckta.

Hösten 1910 talte han om de förlorade manuskripten till dessa med ett icke ringa intresse; det har likväl ej lyckats mig, trots trägna efterforskningar, att komma dem på spåren.

I juni 1897 ingick Fröding en överenskommelse med Gernandtska förlaget att göra en större samling översättningar från Robert Burns för dess räkning (se »Brev», n:r 231 och 232), ett företag, som icke utfördes. De två Burnsdikterna, som ingingo i »Nytt och gammalt» och återfinnas här, äro väl det enda, som denna plan resulterade i. — Om de båda Goethetolkningarna känner jag intet; i de av Cecilia Fröding sammanställda »Efterlämnade skrifter» ingick »Koptisk sång» bland ungdomsdikterna och »Talismaner» [av misstag uppförd som originaldikt av Fröding] bland »Mattoidens sånger» från hospitalstiden i Uppsala. Det förra antagandet synes mig icke troligt; före Görlitztiden är stycket väl knappast avfattat.

*

Frödings översättningar vunno genast den oförbehållsammaste beundran. Få svenska översättare ha i samma grad som han kunnat återge den främmande dikten i en form, som klingat som skaldens eget självvalda uttryckssätt. Det är möjligt att i enstaka detaljer uppnå en när-

mare anslutning till originalet än Fröding gjorde. I Lenaus *Himmelstrauer* omskapades sålunda den mera allmänt sorgstämda versen

> Die düstre Wolke dort, so bang, so schwer;

till det starkare utpräglade

> en molnstod, kopparkantad, grå och vit

och flera dylika personligt formade ställen kunna påvisas.

Men i den helgjutenhet, varmed tolkningen är given, är Fröding fullständigt överlägsen, och den princip han följde tog just sikte på denna omdiktningens nödvändighet: »De friheter jag tagit mig med originalen bero väl delvis på lättja, men delvis även på grundsats. Jag tänker mig hur diktaren skulle uttrycka sig om han skrivit på svenska och det synes mig då som om han icke alltid skulle välja samma ord och ordvändningar som i det främmande språket — *ordklangen* har ju ofta en avgörande betydelse för en diktare.» Fröding gjorde till sina dessa dikter av andra skalder just genom ordklangen och de här och där vidtagna ändringar i själva syftningen, varigenom hans individualitet uttalade sig. Betydelsefullt Frödingsk och likväl icke oshelleysk är tolkningen av slutstrofen i Shelleys *Hymn to intellectual beauty*, där Fröding vidgade omfattningen av den

kärlek, som redan hos den engelske skalden fått ett så sublimt uttryck, från

> Whom, Spirit fair, thy spells did bind
> To fear himself, and love all *humankind.*

till mig,

som av dig,

> du ljusa ande, lärt och lär,
> att sky mig själv och älska *allt som är.*

Utan motstycke i Chamissos »Der neue Ahasverus» är det lidelsefulla utbrottet i andra strofen av översättningen:

> sorgens sorg, den sammanbitna
> bakom läppar, slutna hårt!
> Mot mitt liv, det sönderslitna,
> bröt du svårt!

Dessa och liknande drag är det, som visar, att Fröding som översättare icke var blott en överflyttare till annat språk utan att han eggades till vidarediktning, till nyskapelse av de original han gav svensk form. Hans översättningar vunno mästerskapet därigenom att även de i sin mån blevo uttryck för hans personlighet.

Ruben G:son Berg.

NYTT OCH GAMMALT

FÖRORD.

De efterföljande dikterna göra icke anspråk på att äga något synnerligt högt litterärt värde och äro ej heller fullt exakta uttryck för vad förf. känt och tänkt — åtminstone icke alla och åtminstone icke vad förf. vid tiden för utgivandet känt och tänkt. — Giva de icke full valuta för sitt pris, vill jag be allmänheten förlåta mig det och tänka att jag möjligen framdeles kan komma att skriva något, vars valuta är större än dess pris, och på så vis kan debet och kredit ändå komma att gå ihop.

Dylika självbekännande förord som detta torde vara ovanliga, men kunna ibland vara nödiga — t. ex. då en författare icke vill missuppfattas såsom ägande anspråk han icke äger.

G. F.

* * *

INLEDNINGSVERS.

En diktbok är lik skrinet
med många ädla stenar
och många smycken små,
lik mångahanda vinet,
som källaren förenar
i en och samma vrå.

Men stundom är i skrinet
väl ock att finna smycken
ej fullt att lita på,
och stundom är av vinet
ej allt den ädla drycken
från Xeres och Bordeaux.

Så pröven då med blicken
var dikt, var bok vi sjunga,

vart smycke i vart skrin,
och när I vinet dricken,
så pröven med er tunga
om det är äkta vin!

* * *

EN VÅRMORGON.

Vårens vindar äro ljuva,
glädjens vemod milt de tala
till en själ, som sörjt sig sjuk,
livets vårfröjd kuttrar duva,
kvittrar gråsparv, visslar svala,
gungar björkens krona mjuk.

Men min vårfröjd kan ej sjunga,
ej med sparvar kan den kvittra,
ej med duvor kuttra ömt,
icke mjukt i björkar gunga,
icke le åt allt det bittra,
som min dystra natt har drömt.

Låt dem kvittra, låt dem kuttra,
endast matt jag känt ditt ljuva

morgonliv, du dag, som grytt,
länge än min själ skall ruva
i de kval, som kanske luttra
mig till vårfröjdsliv på nytt.

* * *

KUNG ERIKS SISTA VISA.

Vad båtar oss gråt, vad hjälper oss rop,
kung Johan och Gud de hålla ihop,
kung Johan gav mig blacken
och Gud sin nåd med detta hopp:
ditt fånghus är din egen kropp,
och villst du ur ditt fånghus opp,
så kanst du bräcka nacken.

* * *

MIN STJÄRNAS SÅNGER.

I.

Med vrede du ser från din gyllne stol,
hur min stjärna slocknar och fläckas,
vi gav du min stjärna så svagt, min sol,
av ditt ljus att det så skall släckas?

Jag är dock din son, och allt frö jag fått
till mitt ljus är väl fött av din låga,
så lider du själv av det ont mot gott,
som för mig varit sjukdom och plåga.

Och är ej min fläck av din egen art,
men av ont ifrån rymdernas öken,
vi stötte du mig med så våldsam fart
långt ut, djupt i mörker och töcken?

*

II.

Du säger: »Kom hem till din faders gård
att kyssas av fadersläppar!»
— din kärlek är mig för bitter och hård,
den smeker och kysser med käppar.

Med slag du renar, med knivar du tvår,
mot din kärlek jag hårt vill mig värna,
det känns som du tvådde så fläckar och sår
som livskraft och ljus ur min stjärna.

Du tvår med din lut min stjärna ren,
den varder så ren som ett vatten,
då bliver så tomt min stjärnas sken
som en vattnets avbild av natten.

*

III.

Min stjärna var ändå väl något värd,
trots fläck och försvagat ljus,
en än milt lysande vänlig härd
för mig och mitt fattiga hus.

Det lyste av mitt om allt där var,
det var gott, fastän ej likt ditt,
din brännande stråles eld bortskar
allt ljus, som var medfött mitt.

Så brinn och förbränn i mitt fattiga hus,
din låga den hatar jag,
till sot den bränner min stjärnas ljus
rättfärdighetsfullt enligt lag.

Så bränn då och tro att du bor i mig,
du bor i min utrymda sal,
ditt »brinn och tala» är »slockna och tig»,
du lyser ett utbränt skal.

*

IV.

En sista gnista av stjärna är kvar,
den vill jag försöka att rädda
och draga en väg, där ingen far,
och stigar, av ingen beträdda.

Jag hatar din hjälp, och jag tror ej ditt ord,
trots ditt skryt att du lyser för världar,
din visdom är ej för stjärnor gjord,
den vanvettiggör och förhärdar.

Ditt faderskap är av tvivel höljt,
min frändskap med ditt folk är ingen,
kanhända en annan sol jag följt
som broder i syskonringen.

Men kom som en bortbytt till dig och er,
där främmande ögon stirra,
jag vill icke vara i ditt land mer,
i fjärran rymd vill jag irra.

Där vill jag slockna i ensamhet
långt bort från din hatade flamma,
som bränner med kärlek, tills ingen vet,
om ej kärlek och hat är detsamma.

* * *

UR GRALSÖKARENS SAGA.

I.

»Evigt lönlöst grubbla,
evigt gissa blott,
alltid bragt att låta
onått låtsas nått,
alltid bragt att snubbla
på en olöst gåta,
hur kom ont av gott!

Jag vill ned
på det ondas led,
jag vill välta
mig i lastens älta,
jag vill känna
hat bränna,
avund stinga,

jag vill dolk svinga,
gift bringa
den, som mat mig bär,
ljuga, stjäla,
träla
för vart lågt begär,
lömskt bedraga
svaga,
kallt och torrt
oskuld mörda,
sparka bort
de förförda
— som ett djur mig skicka,
pöl dricka,
träck smaka,
utrannsaka
dygd i brott,
träcks renhet,
enhet
mellan ont och gott.»

II.

Han smutsade bäcken
för henne, som drack
ur bäckens flöden
längre ned.
Då grep honom skräcken,
och kvalet stack,
och hat till döden
hans hjärta led.

Han ville stena
den förr så rena,
han ville slita
med klor i stycken
den förr så vita,
som drack den drycken,
likt varg, som sliter
ett lamm itu,
och säga: »Flicka,
vi smutsar du,
där jag skall dricka?»

*

III.

»Jag kom för nära
det oerhörda,
jag kan ej bära
det allt för stygga,
jag vill ej mörda
med klor och tänder,
jag måste rygga
till mera trygga
och milda länder.

Jag vill ej djupare ned mig sänka,
jag vill ej öka
min skuld för mycket,
jag måste vila och eftertänka,
att sen med klarare ögon söka
det dolda smycket.»

* * *

SJUNGEN HOPPFULLT, SÅNGER.

Sjungen hoppfullt, sånger,
ej om kval och nöd,
jag vill slå min ånger
mig till fota död.

Är en tron att hinna
än min själ för feg,
skall jag välde vinna
kanske steg för steg.

Och om tusen gånger
jag på fall blir bragt,
skall jag dock min ånger
bryta ned med makt.

Ty min ånger väcker
lust på nytt att slå,
och min pina släcker
icke din ändå.

* * *

ALLT ELLER INTET.

Min sol, du är ej kanhända
som förr jag trodde så hård,
och ger du oss lejd, vi vända
min stjärna och jag, måhända,
tillbaka igen till din gård.

Men kräver du allt, jag kan det ej,
kräver du något, jag kan det,
det målet du satte, jag hann det ej,
men om du det sänkte, jag hann det.

* * *

EN PARKFANTASI FRÅN SJUK-HUSFÖNSTRET.

Nu är sommar, nu de gröna
löven gunga, som när sjögång,
halvt förgången, ännu går,
jag vill vara med i kronors
djupa valv och vara med i
mörka doftuppfyllda snår.

Jag vill drömma mig en dröm om
något fordomdags därinne
i allt grönt om träd och mark
— är ej grönskan ålderdomligt
William-Shakespearelik, ej parken
lik ett hörn av Windsors park?

Kanske är det, att helt nyss av
en med möda buren tvättkorg,

bred och stor, som kunde rymt
själva Falstaffs vittberömda
väldiga och välvda mage,
från ett snår jag såg en skymt.

Nog av, engelskt ålderdomligt
går ett vindsus genom löven,
parken fylls av äventyr,
träd och buskar bli till väsen,
bli till folk och hov och adel,
häst och hund och vilt, som flyr.

Jägarskarans gröna vida
kappor fladdra om var sluttning,
om var grönklädd höjd och plan,
grönt är silket, grönt är floret
i var ladys kjol och slöja,
grönt vart betsel, grön var man

Något skild från jägarskaran
står en riddersman med adligt
hövisk hållning, rak och stolt,
och en smärt och finbyggd page med
handen på en dolk i bältet
om sin gröna jägarkolt.

Och när vinden böjer kronor,
riddarn bugar sig, och ståtligt
vajar hans baretts plymage.
Underligt att en så mäktig
riddersman så djupt och ofta
bugar för en stackars page.

Underligt det är med pagen,
underligt, hur graciöst den
spänstiga gestalten böjs!
Och i barmens och i höftens
vekligt böjda linjer syns mig
att en hemlighet mig röjs.

Page, du liknar alltför mycket
hovdamsflockens yngsta ungvilt,
gossklätt på förbjuden stig,
och din kavaljer för mycket
hovets farligaste jaktfalk,
Walter Raleigh, tycks det mig.

* * *

ETT DRÖMACKORD.

Djupt i det djupa
seklerna stupa,
åldrarne sova,
hör hur den dova
sorlande sången
går från en ålder, i djupet förgången,
hör hur det strömmar, hör hur de brusa,
mörka och ljusa
vemodets minnen från skönare tider,
starkare strider,
hör hur det klagar
manligt och vekt om de fagrare dagar,
kampen var högsint och hård.
Hög rider fursten i guldstickad sadel,
stolt rider adel
fursten i spåren
fram genom våren
susande lummig i heliga ekar,
segern är vunnen,

folket går ringdans i högtidens lekar,
grön vaggar säden,
långt bakom träden
skymtar den gästfrie jarlens gård.

* * *

VINGHÄSTEN.

Jag ville dikta dristigt fritt som nycken
hos någon sorglös ryktbar sagans lätting,
min vers vill ut, min vers vill slå i stycken
var trångsmidd länk i tvångets tunga kätting.

Min vers vill följa sina egna lagar
och egenvilligt vara vild och yster,
min vers vill fabla, när min vers behagar,
och tala sanning, när min vers det lyster.

Min vers vill ut bland folk med nakna lekar,
där frihetsvind förjagar dumma domar,
min vers är hänsynslös, min vers förnekar
var dräkt, vart stängsel, varje dörr med bommar.

Min vers kan sparkas, när med klumpigt tjuder
en välment stallknekthand vill hindra stegen,

föraktar havren, som en främling bjuder,
den röst han lystrar till är blott min egen.

Min tredska vinghäst med den hårda manken,
som lyder trögt vid mina grepp i tömmen,
vill högt i höjden med den fria tanken
och långt i fjärran med den djärva drömmen.

Min vers vill stundom ridas till de ljusa
Elysiens ängder, solomgjutet gröna,
min vers vill ned till Gorgo och Medusa
att ur det hemska hämta upp det sköna.

Min vers trivs uselt, där om lov det frågas,
där lydnad viskar och där budord mumla,
min vers vill våga det, som ej får vågas,
och tumla fram, där ingen alls får tumla.

*

Jag vet nog av allt gammalt om pegasen,
om Ikarus och soln och annat skvaller,
och allt det kloka bakom fönsterglasen,
som pekar och slår vad: slå vad han faller!

Men låt så vara, låt då färden lyckas,
tills ödet vill, att vi från höjden falla,
det är ej allt förbi, fast så kan tyckas,
när sönderknäckta vi beles av alla.

Ty när beledd av alla, sörjd av ingen,
min vers tros död och platt förgjord av nesan,
jag tar en penna ur den brutna vingen
och gör ändå en vacker dikt om resan.

* * *

ALKIBIADES.

I.

Hör folkets tal: »Se Alkibiades
och i hans följe den berömde hunden!
Mer ädelt växt är Alkibiades,
mer rik och stolt än andra evpatrider,
mer skön hans hund än någon annan hund
Se dessa öron, denna ädla nos
och denna vackra, yvigt svängda svansen!»

Du ser, min ädle Alkibiades,
hur folket skockas att beundra dig!
Det gläder mig, att så du synes älskad,
dock önskar jag det var av annan grund
än att din hund har yvig svans!

»Du känner ej atenarne, i Sparta
är mod och vishet en tillräcklig orsak
att anses duglig nog att föra härar,
men i Aten den värdige behöver
en häst, en hund, en ryktbar älskarinna
att aktas värdig statens högre värv.
Du känner icke mig, som gör på lek,
vad grubblets gubbar under djuptänkt allvar
med väldig kraftansträngning ej förmått.»

*

II.

Hör, vet du av, min Alkibiades,
att i Aten finns ingen man så svart
som Alkibiades, den skönhetsstymparn,
den svansavhuggaren, den hundfördärvarn
— hur föll dig in att hugga svansen av
ditt framtidshopp, atenarnes beundran?

»Det var emedan det mig tyckts Aten
har hållit mun om Alkibiades
för mycket och för länge sista tiden.

Det är förbi med den Aten har glömt,
men den Aten på alla torg och gator
beständigt pekar ut, om ock med hat,
har icke långt igen till fältherrtältet.»

*

III.

Du går allt vidare på trotsets väg,
all sed förtrampar du med fräcka fötter,
du hånar gudarne, du kränker lagen
och heliga mysterier skändar du!

»Du talat vist och rätt som statens lagar,
jag lyder lagen i min egen själ,
den Zevs mig gav, när i min moders kved
min första längtan strävade mot dagen.
Den lagen gav mig rätt att leka fritt
med eld och gudar och vad andra frukta.»

*

IV.

Du är föraktad, Alkibiades.
Vi känna väl ditt lömska svek med Sparta
mot dina bröder och din faders stad.
Du glömmer Nemesis, du glömmer Moiran,
som slår förbrytare och störtar ned
eländige förrädare till Orkus!

»Mig lyster pröva, huru långt en Moira
förmår att motstå viljan av en man,
mig lyster skåda Orkus, lyster smaka,
hur mörkret är, till dess mig lyster stiga
på nytt till ljuset och min fader Zevs!»

* * *

EROS' VREDE.

»Ej lömskt i mörkret, som när tjuvar dolt sig,
ej under paltor, som när tjuvgods döljs,
ej dolskt och skamfulit, som när trälar sålt sig
och nesans märke med en trasa höljs,
men som när drottningar och kungar siras
med segerkransarne skall kärlek firas.

Där kärlekståget går skall vänligt lysa
av sol och sommar och av gröna blad,
i grönt stå klätt det huset, som skall hysa
en livets lycka, ung och stark och glad,
där brudgum väntar brud bland följesvenner
med far och bröder, släkt och många vänner.

Med krans om lockarne skall bruden prydas
som livets lyckas unga drottning bör
och som en drottning skall den unga lydas

med kärlig lydnad av all nejdens mör
och högt på skuldror skall den ädla bäras
att ses av alla och av alla äras.

Men ej med klutar ömkliga, elända
skall hennes renhet döljas tvivelsam
och ej en enda tråd skall uselt skända
med hemligt menande om lönlig skam
en enda skönböjd form, som vågar minna
en mannens blick om brud och mor och kvinna.

Och alla strängar skola klangfullt röras,
när bröllopshusets tröskel är beträdd,
och glättigt aktningsfullt skall bruden föras,
mens klangen domnar, fram till makens bädd,
och sedan vänligt falle signordsregnet
på deras famntag, tryggt i gudomshägnet.

Så är min vilja: naket, fritt och ärligt
sig helge kärlek ren i världen all,
stig högt i livets luft, allt glatt och kärligt,
men fall, du mulna hyckleri, och fall,
du fega lystnad under fårahuden!»
— så talte Eros vred, den unge guden.

* * *

NARKISSOS.

Han låg på knä och såg i källans vatten,
hans tröst var mörkret och hans vän var natten,
som vänligt lade slöjan om hans bild.
Men solen kom och skarpt belyste dagen
den bleka hyn, de tärda anletsdragen,
hans kind var tom, hans fägring var förspilld.
Han sjönk tillsamman, hans gestalt var bruten,
ty i hans blod var feberelden gjuten
och soten drack hans blod och åt hans lunga,
och högt han ropade som förr: »Narkissos!»
Narkissos!
ljöd Ekos dova svar med bergens tunga.

Förbittrad såg han bildens drag förvridas.
»Är det ej nog att detta kval skall lidas,
men bo i allt, som ses och lyssnas till?
Jag ser och hör och känner blott Narkissos,

jag hatar dig, du är mig kär, Narkissos,
jag vill gå bort, jag kan ej det jag vill!
För mig finns viljan ej och icke valet,
ty själva hatet älskar jag och kvalet,
vi skall du pina mig till döds, Narkissos?»
Och Eko ropade med sorg: »Narkissos!»
Narkissos!
Och tusenfalt det ljöd: Narkiss-Narkissos!

Då sågos vita veck för vinden flyga,
då sågs en flicka fram till källan smyga
och bakom grubblarn snart hon stod.
Hon lade armen om hans hals, hon lade
sitt hår mot hans, sin kind mot hans och sade:
»Var man, Narkissos, var en man med mod!
Den dystra krets, du ser, är blott en källas,
men vänd dig om, där väntar hela Hellas
och ädel kamp med Hellas' ungdomsskara
— och vann du ej, så har du mig, Narkissos!»
Narkissos!
med veka stämmor hördes bergen svara.

Då strök han håret från sitt bleka änne,
då stod han upp och log och kysste henne
och glömde källan och sin egen bild.

De följdes åt hän över ängens matta,
och genom skogen hördes fauner skratta
med stämma vänligt skrålande och vild,
och Afrodite bröt sin doms förtrollning
och hon göt åter styrka i hans hållning
och lät hans blod i friska vågor välla.
»Se, kärleken har helat dig, Narkissos!»
Narkissos!
sjöng Eko döende vid sorgens källa.

* * *

DOLORES DI COLIBRADOS.

Jag såg henne icke, när livskraften svällde
och ungdomen log likt kalifernas välde
i anletets hy som en mörklagd vår,
jag såg henne först, sedan höstregnen slagit
och vintern de snövita strimmorna dragit
som drivor i skog i Dolores' hår.

Men ögonen såg jag, som ej hunnit mista
sin sista förbittrade älskande gnista
av elden som fordom så bjudande var,
och stoltheten låg som ett dröjande minne
av sol, som belyst hennes hemslotts tinne
på gulbleka rynkiga pannan kvar.

Vad var det för lockande stämmor, som hördes,
att långt över vattnen och landen hon fördes
och rycktes med roten från hembygden loss,

kanhända hon följde en man över haven,
jag känner blott namnet, som står över graven
och vet, att hon gick som en främling bland oss.

Hon var oss en främling, som främling betraktad
hon gick ibland främmande, glömd och föraktad;
och trång var den gråkalla nordiska vrån,
knappt hann hon att tvinga sig ned under seden,
förrn framhugget hårt av den kokande vreden
kom bittert och hårt hennes anstolta hån.

Och hon, som haft rikligt av lyckans gåvor,
och hon, som förslösat sin rikedoms håvor,
tills intet blev övrigt för ålderns år,
fick nesligt i ömkliga trasor förfalla,
men var hon gick fram, var en viskning bland alla:
»Se adeligt blod, som i trasor går!»

Se adeligt blod, det är pöbelns nöje,
försmädat och höljt av föraktets löje
och få det förnäma i stoftet ned,
och därför de stucko med knappnålssticken,
tills flammor det sköt ur den mohriska blicken,
och skrattade rått, när Dolores led.

Och grannarne sade: »Dolores är galen,
hon är ej som vi och de andra i dalen,
man ser hennes själ är för djupt förstörd.»
Och de fingo rätt mot Dolores på slutet,
ty själen blev skum och förnuftet brutet,
till dårhusets cell blev Dolores förd.

Dock kom hon till klarhet igen i det sista,
jag såg hennes svärmiska ögon brista
och såg, hur hon smärtsamt i döden log,
min hand hon försökte förgäves att krama:
»Se pierda Granada, ay de mi Alhama,»
hon viskade sorgset och svagt och dog.

Jag stod där och såg på de härjade dragen
och tänkte: »En borg är av kriget slagen,
förödd är en vingård med ädelt vin,
Granada är skövlat, Alhama är härjat,
förött och förbränt och av döden färgat,
men är dock en skön och en stolt ruin.»

Och ej i Cordova moskékatedralen,
men skogen i norden och kyrkan i dalen
var med vid Dolores' begravningsakt,

och vaxljus ej brändes, ej rökelse svängdes,
när fram genom hopen på kyrkbacken trängdes
sex män med en kista i vårdslös takt.

Och ej Andalusiens flammande dager,
ej sus i cypresser och myrten och lager
vet vrån, där Dolores är jordad, av,
en tvinande sol genom dimmor lyser,
en lutande björk står på kullen och fryser,
och snön ligger vit på Dolores' grav.

* * *

TIGA OCH TALA.

Varföre skulle du mässa
också din själs litania,
också din sorgs miserere?
Hånande ögon bevaka
den, som har blottat sin sorg.
Stoltare vore att pressa
smärtan i barmen där nere
hårt och beslutsamt tillbaka,
än att den förs i det fria
naken kring gator och torg!

Klangen, som världen behöver,
är ej ett vekt miserere —
tonen, som läte sig vässa
uddvass till pil eller klinga
finnes väl ock i din barm.
Smärtan, som bundits där nere,

skall, när en tid har gått över,
väpnad från fot och till hjässa
upp ur sitt fängelse springa
djärv som befriande harm!

Sanning till hälften du säger,
harm vill till vapen jag smida,
dock skall ej smärtan, ej sorgen
tigas ihjäl, ty att tiga
är hos en sångare brott.
Stoltare är det att stiga
mitt ibland vimlet på torgen
fram med all sorg, som jag äger,
tolk för de tyste, som lida,
tiga och lida blott.

* * *

TRÄL I FRÄMMANDE LAND.

Mitt ljus vill ha frihet att lysa,
min eld till att värma och liva,
min tanke vill icke förfrysa,
i kylan av tigandets driva.

Min trältjänst mig friheten spärrar,
med rätt det av alla föraktas
att tjäna som svinvakt hos herrar,
som själva behövde att vaktas.

Jag säljer för mat och för pengar
en själ, som är skapad att råda,
med lögn inför andras drängar,
som sen mig med ömkan benåda.

* * *

HAMLET.

Väl är mitt huvud sjukt, väl vackla stegen,
väl är jag nära att förgås av kvalen,
min blick är inåtvänd, min mun förtegen,
de hava rätt: »Visst är prins Hamlet galen!»

Visst är prins Hamlet galen, men han leker
väl ock med flit en lek med galenskapen,
emot det motstånd, intet klokt beveker,
begagnar han det galna såsom vapen.

Du kloka vardagsvana, som beställsamt
ser till att allting göres som det brukas
— var på din vakt, när Hamlet handlar sällsamt,
att ej din stora klokhet förödmjukas.

* * *

EN MAJVISA.

Nyss fåglarne sjöngo på nytt om vår
nytt hopp gav den lyckliga låten,
men mig, som åter vid fönstret står,
i halsen sitter gråten.

Nu blommar all världen och sommarn drar in
bland ljusgröna dungar och gärden,
all världen är skön, all världen är min
och jag är en son av all världen.

Och törnrosröd lyser morgonsky
och morgonens dimmor sig lyfta,
all världen är ung, all världen är ny,
och ändå så ville jag snyfta.

Ty morgonen kommer för klar, för snar,
för friska dess daggdroppar dugga,
den lyser för ljust på den, som var
för nyss i dödens skugga.

* * *

HARENS RÄTT.

En hare må väl ha rätt
att mumsa på sin kål
och äta sig magen mätt
så mycket magen tål,
och njuta sitt liv det kära,
när ingen räv är nära.

Och söker en räv att tvinga
sig till ett mål på hare
att koka i kulans kettil,
har haren rätt att springa
med harben höga och snare,
men kalla sig annat än hare,
har haren ingen rätt till.

* * *

SÅDANT ÄR LIVET.

Och haren han sitter och äter blå bär
och tänker förnöjt: »Det är gott det här»,
då kommer en räv ur en buske och tar'n
och tänker förnöjt: »Gud ske lov att jag har'n» —
och sätter sig ned till att spisa
— det är harens visa.

Och räven han slickar sig glad om sin trut
och går att spatsera i skogen ut,
då möter'n en jägare, jägaren skjuter'n,
då glor han, då gnor han, då tjuter'n,
då dör han, då gör han i dön ett språng
— det är rävens sång.

Och jägarn han blistrar så stoltelig
och tänker: »Nu haver jag rogat mig»,

men hemma där pysslar hans käringkropp
med vitt i hans kaffecikoriakopp,
så dricker'n, så dör han av kaffecikoria
— det är jägarns historia.

* * *

JÄGARSTAMP.

Det stampar med klumpiga stövlar
i förstugången, det hojtar och svär,
det dunkar i golvet med jaktgevär:
»Millioner skock tunnor tusan bövlar!
— Agneta! — Gustava! — är ingen där?»
Och eko hojtar och svär, så det skallar
som vore det Oden och Odens här,
och in slår doften av granar och tallar,
av nyskjutet vilt och av vilda bär.

En dörr springer upp och en yrhätta rusar
i famn på en bister och barsk major,
majoren är reslig och bred och stor,
hans näsa är röd, ty majoren snusar
och äter och dricker som Auka-Thor.
Och ned över bröstet hans långskägg flyter
ett Starkotterskägg ifrån hedenhös.

Majoren kysser sin flicka och skryter
om dagens bragder, så ekot ryter:
»Det smällde och small, skall du tro, min tös,
och jössarne gnodde som fan var lös!»

Och Ugglan och Falken och Hööken,
en klunga av hjältar från dagens kamp,
där orrarne stöpo och haren damp,
de buga och göra sin kur för fröken
med ståtligt och ridderligt stövelstamp:
»Jag tänker beständigt på fröken Agneta,
var gång, som jag skjuter, skall fröken veta,
ty svag för de sköna är lyckans dom!»
»Pytt, löjtnanten skjuter ju alltid bom!»

Och fröken är kall och förnäm emot Hööken
— »jo jo,» säger Falken, en stor filur,
»det är si och så med Höökens tur,
det sägs, att han själv fått en träff, vet fröken,
och själv blivit fångad och sitter i bur.»

Men fröken är vred och röd så hon flammar,
och dam i varenda tum,
och Ugglan grinar och Falken glammar
och Hööken rodnar och stammar
och slokar med vingen, betryckt och stum.

Och ränslar och kruthorn och hagelpungar
de läggas åsido och hängas på spik,
majorens väldiga stämma rungar
och dånar och skryter för full musik.
I dörren står gamla majorskan och gläntar:
»Stig in, mina herrar, för maten väntar!»

* * *

FJORTON DAGAR EFTERÅT.

De viska, de tassla, de nattliga vindar,
i parkens konungsliga ekar och lindar
det brusar i skog och i fors och i såg
och tyst gå de månvita skyarnes tåg.
Och månskenet strålar och strålarne leta
sig in genom fönstren till fröken Agneta,
och tankarne komma och tankarne gå,
de dansa, de dansa en dans på tå.

»Nål och sax och vax och tråd,
krona, krans och silkevåd,
nu skall bröllop stunda,
tänk att heta Hennes Nåd
Höök till Ekelunda.

Tio tärnor skall jag ha,
flickorna på Appelsta,

flickorna på Gata,
kusin Ebba? — hon blir bra,
Ebba, hon kan prata.

Jag skall vara helt i vitt,
släp förstås, och snibb och snitt
à la mode för året,
upplöst hår, som faller fritt,
slöja över håret.

Jag skall vara söt och blyg,
titta törs en knappt i smyg
på sin kära fästman,
mamma gråter; bred och dryg
harklar prosten Wästman.

Låt mig se! — Jo, 'vill du ta
denna Klara Lydia
Julia Agneta?'
Då skall Malkom svara: 'Ja,
det kan herrn väl veta!'

Sedan är det jag som svär:
'Vill du hava denna här
Malkom Höök till make?'

— 'Ja då, jag och Malkom är
såsom hysk och hake!'

Sen skall prosten hålla tal,
grant och dumt med lång moral,
alla lyss andäktigt,
hejsan, hoppsan, sen blir bal,
bröllopet var präktigt!

Men vill Malkom säga från:
'Skåpet här, i denna vrån,
jag rår om kabyssan,'
slår jag till'n med toffeltån,
sen så skall jag kyssa'n.»

* * *

FÖRBJUDEN MARK.

Vid min sida satt han och förtalde
om den gamla tiden, satt och malde
på sitt gamla, muntra spjuvervis,
om sin ungdomstid och dess kurtis.

»Det var bröllop, hela tjocka släkten
var från femton väder sammanbjuden;
blek stod bruden i den vita dräkten,
skära lyste tärnorna kring bruden,
släktens blomsterflor i samlad kår,
valda sysslingar, elitkusiner,
nittonåringar med spanska miner
och det stolta kast som nacken får
hos infantor, som fyllt nitton år.

Anndagsmorgon kom jag att gå galet
överlagt, förtäljer släktförtalet,

det är osant, jag var dåligt vaken,
gick och drömde, det är hela saken,
kom att öppna på en sluten dörr,
som jag aldrig öppnat förr.

Härskri, vilt alarm,
spetsar, underkjolar,
flykt kring bord och stolar,
gny och ädel harm!

Hög i förolämpat majestät,
klädd i stubb till knät,
stod min kära, snälla, eljest glada
kusin Ada,
blek och ond och grät,
med ett skärp i hand, beredd att slå,
och befallde:
— 'Gå!'

Men besluten att gå lugnt till väga
var jag nog gemen
att se ned på strumporna och säga
'Nå än se'n!
Nog vet jag, att flickor gå på ben,
att de ha lekamen

och att deras hals och själ är ren
— och för resten, kära Ada,
har jag sett dig bada,
när du var en liten en —
— du är mera fyllig nu, än se'n
du har vuxit, du är stora damen!'
Nytt alarm,
gny och harm!

Men med kall och stel försmädlighet,
på vars hårda hud ej vrede bet,
liksom rörde ingenting mig,
såg jag lugnt omkring mig
för att få en utsikt mera hel
av bataljens vilda skådespel.

Som när ormar sno sig fast likt remmar
kring Laokoon och två hans söner
och man ser det kval, som fadern röner,
på hans plågsamt sträckta marmorlemmar,
och det rop, hans öppna mun står still i,
stod min ståtligt växta kusin Milli
med två syskon: Ingeborg och Lilli,
spensliga som mör hos Kalidasa
i en ställning av förfärlig fasa,

pinsam tillgjordhet och snedvänd hals,
sammanormade i samma lakan,
skyddade om näsan och om hakan
men för övrigt utan kläder alls.

Och högtidlig som en präst,
med sitt snörliv snett om barmen fäst,
stod min halvkusin, den fromma Hedda,
vid kommoden bort i vrån,
mässande på hån:
'ar-ma-barn, var-int-e-rädda,
vi-ska häll-a-vigvatt-en-på'n!'
Men en liten tös på elfte året,
kusin Elin, gul som lin i håret
och med ögon, klara blåklintblå,
sade: 'Han kan gärna stå.'

Då först svängde jag mig om på klacken,
fick en ask som projektil i nacken,
hörde hånfullt skratt bakom min rygg,
fick upp dörrn, var åter trygg.

Hela dagen blev jag hårt behandlad
för mitt nidingsdåd,

först mot kvällen blev min dom förvandlad
till en akt av furstlig nåd:
den att hålla upp en docka tråd,
varmed kusin Ada sydde fast
en garnering som i valsen brast »

* * *

EN UNG MOR.

Klen och svag och blek om kind,
klädd i linntyg och i stubb,
i en liten skrubb
på en gammal vind
satt en sjuttonårig tös
på en kistas lock och frös
med ett byltebarn, som grät,
lagt i knät.

»Det blir aldrig väl igen,
väl igen för den,
som har ingen enda vän,
Gud vet hur det går,
ty i lagen står,
vad en får, när en lagt å lönn.
Gud som haver, Fader vår,
jag får gå i sjön!

Ba, ma, låt
lagom, lilla styggen,
jag vill vända ryggen,
åt ditt pip och låt.

Skall jag kväva't, fy, fy, fy,
det är grymt att kväva,
jag får skura, jag får sy
och försöka sträva.

Ba, ma, kanske tror
det att mor
vill ge mat och skor,
vill ge klär
åt ett otäckt tocket där,
som är fött i hor.
Jag får dra mig fram
genom fattigdom och skam
och den usla karln
får betala för sitt barn.»

* * *

STUDENTKÅRENS DOTTER.

»Och nu har jag fått mig en liten,
en smånäpen flicka,» sa Fina,
»nu kommer väl hela smiten
av alla studenterna mina
att knuffas och slåss i min trappa
om vem, som är flickungens pappa!
Dä ä ja, dä ä ja, dä ä ja,
dä ä ja, dä ä ja, dä ä ja!

Och sen ska studentkåren samlas
på Gillet och gasken gå lös
och en million ska det skramlas
åt min och studentkårens tös
och namnen, vi henne ska giva,
ska bli Carolina Rediviva.

Och va ska vi sen ha för chim?
Jo sen
ska docenten Ahlén
få hålla ett tal på rim,
som slutar med: fyrfaldigt leve,
må flickan bli gift med en greve!
Dä ä ja, dä ä ja, dä ä ja,
dä ä ja, dä ä ja, dä ä ja!»

* * *

EN KONSTTEORI.

Så jag målar, donna Bianca,
ty det roar mig att måla så!
Om det frågas, donna Bianca,
säg: »Det roar honom måla så!»

En pedant från Salamanca
säger säkert: »Det är ingen pli,
ingen skola, donna Bianca,
ingen stil i Juans måleri.

Vankelmodigt tycks han vanka
med sin pensel ibland allt, som är,
forntid, nutid, donna Bianca,
är den vilsne målarn lika kär.

Och det friska och det kranka,
skratt och sorgetårar, natt och dag,
klart och mulet, donna Bianca,
målar han med samma välbehag.

Realistisk är hans tanka
och romantisk är den likaså,
ingen enhet, donna Bianca,
är i denna målarkonst att få!»

Säg pedanten, donna Bianca,
att det roar mig att måla så,
arabesken är en ranka
som en stel pedant ej kan förstå.

* * *

GRALSTÄNK

ETT DIKTHÄFTE

FÖRORD.

För att bokens titel och innehållet av dess första diktcykel må bättre förstås hänvisar jag först och främst till »Sagan om Gral» i Stänk och Flikar, där jag begagnat återfinnandet av det under medeltiden berömda Gralsmycket såsom en symbol för allförsoningen. I Brockhaus' konversationslexikon säges Gral, vilken också säges hava haft något att göra med fågel Fenix' pånyttfödelse, enligt medeltidens legender av Josef från Arimathia hava begagnats att uppsamla blodet från Jesu sår. Jag känner icke särdeles mycket mera om dessa legender än detta och har icke särdeles stor sympati för den ifrågavarande symbolen. Enligt vad jag tror delvis vara en eller annan reminiscens efter medeltidslegender har jag emellertid diktat min saga om det försvunna Gralsmycket och dess framtida återfinnande, och här ännu en gång tagit upp symbolen. Redan i »Sagan om Gral» är bägaren

med dess innehåll betecknad som livets vin och de vises sten. I den här följande första diktcykeln har Graldrycken kommit att bliva något liknande den själva varat ljus- och livingjutande urkällan, den lysande livssaft, vars minsta utstrålade gnista anträffas mer eller mindre dold och försvagad hos alla ting och väsen.

De övriga dikterna hava genom titelbladet kommit att inrubriceras under samma symboliska beteckning, och kunna ju också även de i enlighet med den första diktcykelns tankegång betraktas såsom innehållande mer eller mindre svaga stänk från ljuset av Gral. De flesta av samlingens dikter äro för övrigt mera att betrakta som rimmade tankeförsök än som poesi i vanlig mening — de likna i detta fall, frånsett skillnaden i vishet, Goethes »Sprüche in Reimen». Möjligen är denna diktart icke särdeles förtjänt att utövas, även med det höga föredömet Goethe framför sig, men för en gångs skull må man ha rätt att försöka den. I alla händelser önskar jag icke att man efterliknar den knaggliga form, som är att finna i vissa mina dikter av detta slag. En annan egenhet med dessa moral-filosofiska dikter är deras villkorliga form, de säga nästan mangrant endast »kanhända» och »möjligtvis» även där påståendet kan synas välgrundat nog. Detta kommer sig av att deras författare känt sig slagen på fing-

rarna av egen alltför stor kategorisk säkerhet i uttrycket av moral-filosofisk tankegång i föregående dikter. Denna diktsamling är också till en del avsedd att utgöra ett korrektiv och en förklaring av det som i »Stänk och Flikar» och »Nytt och Gammalt» kan vara misstag eller dunkelhet — ett slags återtåg till en tryggare ställning med säkrare operationsbasis, från vilken man efter nya strategiska överläggningar kan framtränga till Ariens land. Framdeles komma sannolikt mina åsikter att ytterligare utveckla och förändra sig och i så fall kommer naturligtvis ytterligare korrektiv att bliva nödvändiga.

Gustaf Fröding.

* * *

GRALSTÄNK.

I.

Var Gral är vet ingen,
men djupast i tingen
bo gnistorna hemligen kvar
av ljus, som i livsdrycken var.

Det krävs blott att gnida
med sida mot sida
två ting eller sammanslå två,
att gnistor därur skola gå.

Och stundom det flammar
ur murknade stammar
en ljusglimt, fast flyktig och sval
— en kvarstod av ljuset från Gral.

Och sök, skall du finna
att också ur kvinna
och man som ur trä eller sten
går Gralgnistans flyktiga sken.

Som guldgrävarn guldfyndigheten
kan ana av märken, I veten
om sökandet närmar sig Gral
av gnistornas ljusmängd och tal.

*

II.

Nalkas från Gral det i suset
av älskande, viskande stämman ett hemligt bud,
nalkas väl även i ruset,
pratande vänskap förtroligt från Gral ett försonande ljud.

*

III.

Och Gral bor i snövlaresången
i enstaka tonstänk av välljud och bor

hos den, som i dogmen är fången
i troheten mot det han tror.

Hos vällevnadsprästen vid maten
i vänsällhetskänslan, som fyller hans sal,
hos myndige, stolte prelaten
i härskaregåvan är Gral.

*

IV

Gral är i glädjeflickan
i ömheten, varmed hon ger dig en kyss,
tömmer ock sedan hon fickan
på den, som hon famnade nyss.

*

V.

Gral är hos spelarn i djärva
kastet om framtida öden,

kvinnor och slott att förvärva,
öda, förslösa, fördärva,
eller att själv ge sig döden.

*

VI.

Avskyr du härar i slaktning,
därför att plågan och jämmern du vet,
böj dock ditt huvud med aktning
för härslagets härlighet!

Gral levde mäktig i modet
hos män, som med mandom och trohet mött död,
ädelt han lyste ur blodet,
färgande rocken om dödsskjutet manhjärta röd.

Syns dig ock tidsåldern stigen
över den tiden, då modet göt blod,
gå då i krig emot krigen
med krigarens manliga mod!

*

VII.

Ock hos don Juan är stänket av Gral
i trotset mot dolkstingens hot överallt,
gnistan är kvar i Mefistos tal
i sarkasmernas bitande salt.

Och Gral lyser ännu ur skarnet
av synderna alla tillhopa
i svinet och gudabarnet
John Falstaff av hela Europa.

*

VIII.

Gral är i Stoa och Plato,
Gral är i Epikur,
Gral är i Cæsar som Cato,
är i var Catilinariskt
storvulen tigernatur.

*

IX.

Gnistan av Gral var i Neros själ,
vars feghet man kanske förstorat,
i modet att sist likväl,
fast darrande, låta en träl
få stinga den konstnär ihjäl,
som »världen ej borde förlorat».

*

X.

Låt feghet och falskhet vara,
var modig i nöd och fara,
var sann, visa inget sken.
Men därför ej allt förkasta
hos hare och räv, tag fasta
på snarfyndigheten hos räven
och minnes att gott är även
det snabba i harens ben!

Låt bräkandet vara och sluta
med vanan att gläfsa och tjuta,
var man, icke ulv eller lamm,

låt vara det djuriskt låga,
men akta dock ej som förspillda
det lammlika, tåliga, milda,
det ulvhärdigt starka, fast vilda,
som kanske likt byggande tåga
haft del i den höga stam,
av vilken som krona du själv gått fram!

De djur, du i dig bär fångna
kanhända från tider gångna,
då framåt du drog över varats mark
i skalet och fällen och huden
på färden från cellen till guden,
— låt allt deras lägsta försvinna,
låt allt deras yppersta vinna
i styrka att göra dig skön och stark.

*

XI.

Gral är i djärvt,
Gral är i fritt,
Gral är i kärvt,
Gral är i blitt.

Gral är i glatt,
Gral är i sorgelåt,
Gral är i skratt,
Gral är i gråt.

Gral är i gott,
är det ock matt,
guld är i smått
mynt dock en del av en skatt.

Sant är dock sant,
är det ock tunt
gjutet i grant
rimmad poetisk strunt.

Något är skönt
ock i en lus,
ock i ett grönt
blad bak ett hemlighus.

Allting, som är,
inom sitt skal
en gnista bär,
som stänkt från Gral.

*

XII.

Vill du dock själva klenoden
finna, så våga ej rädas
färden, som når över floden
ängderna, vilka beträdas
blott av de dödes fjät,
våga ej rädas att sväva
högt till de högste och bäva
icke för mäktiga väsens
heliga ljusmajestät!

Våga ej rädas det svåra
prov, som allena kan kora
dig till en frihetens konung,
gällde ock provet att smaka
djupaste kval och försaka
livslyckans ljuvaste honung.

*

XIII.

Går ock uppåt färden,
vimlar
kanske ännu övervärlden,

när din färd begynns, av många,
allt för tama
högheter i allt för trånga
bokordshimlar,
vilka allt för små och lama
arma mänskotankar dana,
när ett högt de tro sig ana.

Går din färd till underjorden,
kanske då en sägenvorden
dödslikt domnad
forntidsvärld du ser insomnad,
vilken, om den väcks ur dvalan,
så står upp och för sin talan:
»Jag är Babel, jag är Rom,
jag är kvistad, jag är sållad,
hit i dödens dröm förtrollad,
dömd till döds i rättvis dom.

Men den skarpa kniven skar
endast det, som borde brännas,
det var skarnet sållet bar
till den eld, som är Gehennas,
se mig an, jag själv är kvar!
Se min skönhet, se min ära,
se triumftåg, hur de bära

lass och börda, lass och börda,
hem den skörd, som jag skall skörda
med den rätt, som segrar giva,
— även jag skall himmel bliva,
när jag byggt mig högt i ljus,
född på nytt, på nytt mitt hus.»

*

XIV.

När skall han komma, den rätte,
han, som skall allting förklara,
han, som ej blott är rättfärdig,
utan ock snillrik och vis,
han, som ej blott visar smala
bergbranta stigar, men visar
kampfyllda livsäventyret,
vilket den tappre skall föra
upp till de lyckliga höjder,
där ej blott enfald och oskuld
leka som lydiga barn,
utan där ock det mångfaldigt
rika och djupa och stora
rör sig med härskarekraftens
självständigt manliga steg?

* * *

KEJSARVAL.

Cajus Caligulas strupe
skuren åt världen gapar,
ropande högt på den nye
juliske imperatorn.

Ung en centurion
träder på trappan ut:

»Romarevälde, häftigt
travar förfallet åstad,
Cæsar var härlig och gudalik,
Octavianus rik och stor,
grym och väldig Tiberius,
Cajus ett galet djur!

Vem av julierna lever än
Claudius, heu me den lärde!

pretorianer, ont
är det om körsvenners lust
vagnen att styra i dag.»

Centurionen sökte
genom palatset och fann
romareväldets herre,
gömd bakom en tapet.

»Höjom högt på sköld,
pretorianska elit,
här vårt nya hopp,
Claudius, Claudius vivat,
orbis terrarum rex!

Vivat, vivat Claudius,
orbis terrarum rex!»

*

Samtid, du hungrar väl ock
efter en herre, som styr,
se dig om, att du ej
finner i hörnet gömd

en, som är mindre lärd,
medan han likväl kör
spannet med otrygg hand.

Vidgar som Claudius han
med legioners hjälp
ännu sitt väldes gräns,
är icke allt förbi
ännu, du sjuka tid!

* * *

FRÅGANDE SVAR OCH OBESVARADE FRÅGOR OM ONT OCH GOTT.

I.

Är jag ett frö,
bestämt att ej dö
i evigt oändliga tider?

Kanhända ett val mellan växa och dö
är ställt för vart levande frö
och medlet är synder och strider?

Kanhända förbleve jag frö,
oskyldigt och rent som snö,
men ännu alltjämt blott frö,
om icke jag syndar och lider?

*

II.

Jag vill icke tro, fastän manerna
mig tvingat i dröm och visioner,
att drift, som är sund, ej är bud,
vill tro såsom förr att titanerna
likt helgonen ock äro toner
i livsalltets helenhetsljud.

Vill tänka mig vilsegångsvägarne
som ovanda jaktäventyren
i skogar, dem ingen beträtt,
vill tro att de villade jägarne
från irrfärd i svekfulla myren
till sist vandra hemvägen rätt.

Men hitta de ej på förvirrande
stråt, vill jag tro att de dödas
av hunger och matthet rätt snart,
jag vill icke tro, att de irrande,
än levande, evigt förödas
som pinat och vanvettigt stirrande
väsen av djävlars art.

*

III.

Om jag alltid blev kvar
där mitt hemmavid var,
inom gränsen av yttersta logen
— kanhända jag hade ej lärt mig jakt,
ej lärt mig att kringströva oförsagt
och stängts från det vida av skogen.

*

IV.

Går mig också illa,
bär det ock till döden,
när jag blint går vill,
— kanske utan villa
kan jag dock förspilla
mina framtidsöden,
när jag blott står still.

*

V.

De, som vilse vandra,
nya stigar leta,
varav sedan andra
hava gagn att veta.
Där i gångna dagar
fäder vilse irrat,
nu på stigar kända
deras barn kanhända
gå och återvända
tryggt och oförvirrat
som i hemmets hagar.

*

VI.

Det onda är icke att sökas,
som vore det gott att finnas,
som vore ett ont ett gott
— ont är att övervinnas,
så att det goda ökas
genom det prov det bestått.

*

VII.

Är månne ont en makt
levande själv som det godas,
lever och växer och frodas
såsom ett livsfrö i jorden lagt?
Är så ock skrivet och sagt,
så icke jag ville skriva,
tanken ingiver mig: Skriv:
ont till det goda är blott
ejet, det negativa,
ont är ett icke-liv,
ont är ett icke-gott,
ont är ett »dö»,
icke ett »växa ur frö».

*

VIII.

Feghet är brist på mod,
grymhet kanhända är
endast ett njutningsbegär,
vilket ej innebär
längre av kärlek en skymt av en återstod

Feghet är alltså blott
sist dock ett icke-gott,
njutningsbegär är ett gott,
bristen på kärlek dess brott,
sökare, säg, har jag sanningen rätt förstått?

*

IX.

Ett själviskt är gott i sig självt,
om lycka för mig det med själviskt menas.
Men uppstår ej ont, när min lycka ej enas
med det att min nästa får ock sin hälft?

*

X.

Dock beständigt vetet växt i agnar,
— när en självisk man vill vara stor
och går ut att vinna makt och ära,
halvtnedtystad än min aning tror,
att den själviskt stores storhet gagnar,
att hans segers säd ock andra skära.

*

XI.

När ur vardagslivets många hundra
uti vilka ringa ondhet är,
en vi välja ut att högt beundra,
en vi välja ut att hålla kär,
fast halvt ond vi misstro honom vara,
kanske är det då det onda bara
i vårt eget jag, som står och prutar
med rättfärdighetens krav och mutar
oss att se den onde som han vore
denne ädle, denne sköne, store?

Händer det dock ej, när ont som gift
smugit in hos någon verklig heros
och förgiftat halvt hans livs bedrift,
att av stort och gott han ännu ger oss?
— Är det icke då den store anden,
den i djupet sjunkne gudasonen,
kämpande och lidande i banden,
som vi älska ännu i demonen?

*

XII.

Syns oss ej tigern god,
därför att han på lur

efter sin arts natur
törstar efter vårt blod,
gömd i en djungle vid Ganges' flod
— god är han dock för sig,
god för hona och ungar,
god är han ock för dig,
du, som på jägarstig
spjutet mot honom slungar,
dig gör han vaksam och vig,
manlig och stark med sitt djunglekrig —

Kommer du hem en kväll,
sedan vid Ganges' brädd
nyss du har slagit en tiger,
präktig är tigerns fäll
då till en hustrus bädd,
hennes som just ur ditt tjäll
vänlig och undrande stiger.

*

XIII.

Men om jag ombads besvara
jenseitsmoralen med ja eller nej,
skulle jag tveka och sinna:

»ont är ett icke — gott är ett vara,
är det ett gott jag vill vinna,
vet jag min väg,
vandrar den ej,
stannar i lättjans förbidan
hemma bland vänner på gille
eller så litet förstår och förmår,
att jag dock går
dit jag i grunden ej ville,
alltså ej når
det, som jag eftertrår,
samtida, säg:
finns då en väg
ärligt och rätt förstått,
vilken om ont och gott
är på den andra sidan?

*

XIV.

Dock kunde det ske att den lättjefulle
blott samkade kval såsom lättjefull
och således just för sin lättjas skull
blev tvungen att gå dit han skulle.

*

XV.

Dock kunde det ske, om jag ginge
åt motsatt håll mot ett ämnat,
att detta så bittert sig hämnat,
att, hur jag än ville, jag finge
mig vända och gå dit jag ämnat.
Kanhända är så att förstå
hur jenseits om ont och gott vi gå!

*

XVI.

Den kloke, som ägnar sin dyrkan
åt själviskhet enbart, han känner
att enslighet tär och förbränner
och vet: utan kärlek ej vänner
— förlamar han därmed ej styrkan?

Den starke, som ägnar sin dyrkan
åt själviskhet enbart, förlorar
han då ej vart stöd och förstorar
ej fiendskap fiendestyrkan?

Du vise som vet, är då svaret så:
förgäves i längden förspillda
de äro förutan det milda,
all klokhet och styrka — det milda
må med att de två må bestå?

*

XVII.

Dock är mildhet stundom skenbart hård,
skenbart alltför hård att kunna bäras,
när med knivar vissna grenar skäras
från de träd som av en sjukdom täras
i en miltomhuldad apelgård.

*

XVIII.

När nu ejet frätt det milda bort
klokt och starkt — om länge eller kort
än de leva kvar — så länge än de verka,
verkan god ännu av dem vi märka.

Till att vinna vinsterna den vann,
födde omild klokhet ej metoder,
varmed efteråt den milde kan
göra ädelt gagn åt vän och broder?

Omild styrka prövar kraften stark
hos en mild att stå emot och lida
i den brottning om att vinna mark,
varom omildhet och mildhet strida.

Men när klokheten och styrkan dö
blir ej själva själviskheten slö,
och när intet gott till stöd det har,
var är makten hos det onda, var?

Vad är grymhet, stödd av oförmåga,
kan den pina utan makt att tvinga
på en marterbänk ett offer ned,
vad är feghet utan kraft att springa
— är det ej som utan veke låga,
är det ej som flamma utan ved?

Om ej grymhet utan styrkans stöd
hos den grymme snart är död,
säg: förintas ej den grymme själv?
Och när feghet, som ej flykta kan,
ändå hos den fege ej försvann,
säg, förintas ej den fege själv?

*

XIX.

Om resten av gott ur en ond kan försvinna,
den enbart onde, vi då kunde finna
i djupet av Hades, i eldens Gehenna,
väl icke sig själv såsom ond kunde känna,
ty det att sig själv såsom ond ha förstått
väl kräver, om också i litet mått
en känsla, en vetskap av gott.

Och gives det väsen av detta slag,
ha då de ej mistat sitt människojag
och tvingats av lagen i allnaturen
att bliva till verkliga djur ibland djuren
att oskyldigt lida och skada som de
och ej känna ångerns och tvivlets ve?

Är detta det äntliga slutet sist
för den, som all gåva till bättring mist,
förintelse, kommande sent eller snart
eller återgång till en lägre art?
Och kanske på nytt väckes livet, som flytt,
och kanske det sjunkna kan stiga på nytt?

Men måste jag tro på oändligt mått
av ont hos de ondes skara,
oändlig pina, oändligt brott,
och aldrig upphörande vara
— jag kräver av eder, som så haven sagt
ett bättre bevis än I hittills bragt!

*

XX.

Det som kallas gott
är ej alltid gott,
det som kallas ont
är ej alltid ont.

Gode äro icke alltid
enbart gode,
onde äro icke alltid
enbart onde.
Månne icke gode göra
utan vilja stundom ont?
Månne icke onde göra
utan vilja stundom gott?

Att ur varats vida
allt av onde bida
som av gode gott,
att av godes lida
som av ondes brott,
när vid ondes sida
så de gode strida
så för ont som gott
— är ej sent och tida
så vårt varas lott?

*

XXI.

Kommer ej ont av det motstånd
livets frön under livet möta,
verkningar, stora och små,

— växten att skava och nöta,
växten att trycka och stöta,
växten att torka och röta
— vilka allt starkare härda
därmed det levnadsvärda
eller föröda vad ej kan bestå?

*

XXII.

Är det onda månne evigt till
såsom alltid på nytt uppstående,
i vart särskilt väsen alltid döende
eller dödande
varelsen, det är i,
när den ej kan bestå mot
branden, som förtär den
— evigt till såsom renande
slagguppblandade
malmen av ursprungsgott,
alltid skedande
användbart från ej användbart
eller förbrännande
det som ej uthärdar eld
— evigt till såsom renande,

eller förbrännande eld?
Alltså ej till som evigt ont
hos evige onde?

*

XXIII.

Är månne missljudet till
blott för att lösas i välljud?
Krävas för livsalltets helharmoni
disharmonier som uppstå
helvetestjutlikt ur luften
vinande, piskande vågorna
bitskt och hätskt, tills i stormens
växande väldiga välljud
missljuden äntligen själva
måste som välljud försvinna?

Bleve den alltför stilla
livsalltets eviga frid,
gåve ej livsalltets sköte
evigt med flödande säden
upphovet ock till den eviga strid,

vilken kanhända skall uppstå,
stillna och uppstå och stillna,
växlande ständigt oändligt i evigt framflytande tid?

*

XXIV.

Att naturen utan skoning slår
det som ej dess egna lagar följer
ej kan bruka och ej rätt förstår,
ses av storm, som över havet går
och med spillror havets kuster höljer.

Men när livets utgestalt har krossats
som ett skeppsvrak, slungat mot en strand,
simmar livet, när var fog har lossats,
i en annan värld alltjämt i land?

Och i världen, dit de döde draga,
leves om igen blott samma saga
— segla ut i storm och spillror strö
vid den nya obekanta ö,
dit vi simmande för livet hinna,
eller finns det liv, som kan försvinna,
kunna väsen helt och hållet dö?

Kan på levnadsvrak, som sönderslås
mot en dödskust, dess besättning mista
sist sin sista rest och så dess sista
överblivna glimt av liv förgås?

*

XXV.

Om för varje liv en sista stund
sätts, när det av brist på liv försmäktar,
är, fast hårt, dock detta en miskund,
det att släcka, vad ej leva mäktar.

Men om någon gud förutbestämt
någons liv att sjukna och förtvina
och förgås, ett annat att alltjämt
ondskefullt och pinat andras pina,
varför har han så förutbestämt?

* * *

GUD?

I.

Om Gud är till, vad är han?
den vetande give mig svar.
Det samma namnet bär han
som fordomdags han bar.
Mig synes dock,
fast samma namn vi stamma,
att samma rock
ej alltid täckt detsamma.

*

II.

Ett vara är ej en gestaltgud
med mänskligt personliga drag,
en Herre ej alltid en Alltgud
och ande ej alltid ett jag.

*

III.

Om Gud är ett allväsenjag,
säg: är i ett bud, som är skrivet,
Guds vilja mer stark eller svag
än uti all livets lag
inom honom själv och i livet?

*

IV.

Är Gud i allt, han lider
i själars tusental
oändligt i eviga tider
väl helvetets eviga kval?

Och slöte den evige döden
för någon all helvetets glöd,
väl Gud led själanöden
att dö en evig död?

*

V.

Eller är Gud blott i gode,
då, om jag rätt det förstode,
Gud ur vart väsen försvunne
alltsom dess goda förbrunne.

Ännu en fråga jag fråga vill:
finnes som ondhet det onda till
utom hos god, som känner,
hur ondhet hans goda förbränner?

Och är icke Gud i djuren,
växterna, allt i naturen,
för vilket ej ont som hos människan
som ondhet kännas kan?

Sist vill en fråga jag våga:
finns något alls utan spår av gott,
bliver ej allting till sist dock gott?
Ingen kan svara, vi fråga,
fråga och fråga och fråga blott.

VI.

Är månne Gud en evigt vardande,
— växande fram ur ett frö och evigt
ökande
synen, beseendet,
hörseln, talandet,
kärleken, kärleksvinnandet,
kraften, kraftmottagandet
tills de varda alltmera
allsyn, allbeseende,
allhörsel, alltalande,
allkärlek, allkärleksvinnande,
allkraft, allkraftmottagande
— likväl aldrig nående
oändlig allhet i allt
— eller är han av evigt
allfullkomlig?
Kan det oändliga,
vilkets gräns är onåelig,
fyllas av någon,
vore han ock en oändlig?
Gives ett Alljag,
evigt oändligt?
Eller blott livsallt,
all-ande?

* * *

PAN OCH ZEBAOTH.*

I.

Pan sade till mig: »Låt sova
i jorden de gamle judar,
stig upp, min son, och lova
de unga alltets gudar,
som tagit i allt gestalt
och ropa: »Tag allt, giv allt!»

O Pan, de gamle judar,
dem ville jag icke dyrka,
men dina unga gudar
av skönhet och frihet och styrka,
som tagit i allt gestalt,
dem ville jag dyrka i allt.

* Skrivet före det föregående stycket — därav dess möjliga oöverensstämmelse med den där uttalade tankegången.

Men manernas makt mig tuktar
till träl ifrån titan
och Jehovah jag fruktar
mer djupt än jag kär har Pan!

*

II.

Väl vill Jehovah jag smäda:
»Hej, Jehovah, heh äh!»
men knappt jag hunnit häda,
jag sjunker ned på knä.

Om Zebaoth är den rätte,
mitt knäfall har gjort bot
— om Pan, så minns, jag trätte,
o Pan, med Zebaoth!

III

Säg, är du ej, o Zebaoth,
i själva hädelsens vanvettsrop
och i förtvivlans hat och knot
mot dig och allt, du skop?

När livet, du skop, går snett och vint
och själv i det livet du lever än,
är det ej du själv, som då slår blint
och vanvettsvilt igen?

*

IV.

Vid hav och sol och vild orkan
mig säg, o Zebaoth,
är djupast ned i varats rot
du själv ej guden Pan?

Och giv mig ett ärligt svar, o, Pan,
var du ej med i lagens hot
på Sinai berg, där Zebaoth
för välde och kraft bröt ban?

* * *

CALIBARIEL.

I.

Jag är ej Ariel, ej Caliban,
jag är ej människa och icke man,
ej djävul, icke gud.
Men något litet är jag detta allt
än gud, än dämon, alf och faungestalt
med bockfot och djurlik hud.

Var kväll och morgon jag ömsar hamn
och Calibariel är mitt namn.

*

II.

Jag älskar de rena,
i kvällen sena
min väg till torpet jag tager,

där dottern i kammaren kläder
sig av i oskuld och träder
till spegeln och tycker sig fager.

Då ville jag vara det barnets hydda
det barnet att värna och skydda,
men djupt i mitt hjärta det gnager.
Det faller en misstro mig in med ett,
min blick har åt henne ett gift berett,
då biter den till med ett giftigt bett
och sorgsen till skogen jag drager.

* * *

EN KÄRLEKSVISA.

Jag köpte min kärlek för pengar,
för mig var ej annan att få,
sjung vackert, I skorrande strängar,
sjung vackert om kärlek ändå.

Den drömmen, som aldrig besannats,
som dröm var den vacker att få,
för den, som ur Eden förbannats,
är Eden ett Eden ändå.

* * *

LÄTTSINNET.

Den unge sade:

Med lättsinne mente jag: göra
vadhelst mig behagar,
jag trodde på hemliga lagar,
som, lever mitt övermod
hur nyckfullt det vill alla dagar,
ändå skulle mäkta att föra
därhän, att all följd bliver god.

»När hanliljan,» tänkte jag ofta,
»vill växa och blomma och dofta
och låta sitt frömjöl få flyga
hur planlöst som helst för att finna
den första och närmaste lilja,
dit slumpen med vinden det för,
och ändå ej något förstör,

vi skulle då jag icke vilja
detsamma och vi icke smyga
till första och närmaste kvinna
och göra som hanliljan gör.»

Men nu har jag bördor att bära
av hustrurs besudlade ära
och skulden för skökvordna mör,
och själv är jag döendet nära
av lustan, som tär och förstör,
mig synes, att lögn var min lära,
men, säg mig, du gamle, varför?

Den gamle svarade:

Icke alla unga viljor
äro friska, rena liljor,
ont de göra, ont de lukta,
när de dofta och befrukta
i de vita liljors ring,
och när lustigt de sig tycka
med sitt frömjöl sprida lycka
sprida de blott pestfrö kring.

* * *

MASKIN I OLAG.

Fabel.

Vår vilja den är centrum,
vår lust periferin:
»Gå runtom, gå runtom
din axel, turbin!»

Vår vilja vill förlustas
och säger: »Kära lust du,
kom låt oss dricka vin,
gå runtom, gå runtom
ditt centrum, turbin!»

Först vill ej lusten dricka
och säger: »I är för fin
att dricka med en tjänare
av ert förnäma vin!»
Men viljan säger: »Runtom,
gå runtom, turbin!»

Rätt ofta sedan viljan
och lusten sutto samman
och smorde sin maskin,
och viljan drack brorskål
med lusten i vin:
»Bror centrum, bror runtom,
bror axel, bror turbin!»
Och snart begynte lusten
att tro sig vara centrum
och sade: »Hopp, hej lustelig
gå runtom, ditt svin!»

När viljan sade: »Lust du,
nu stopp, ej mera vin!»
Då sade lusten: »Vilja du,
håll käft, jag är centrum
och du periferin,
gå centrum, du runtum,
du rundtrum, du centrom,
gå centrum, turbin!»
Med brak flög i styckjom
var del av maskin.

* * *

FRIHETEN.

Ej blir viljan frigjord av att färdas
mjukt på dynor, ej att fritt i lastens
famntag lata sig en levnad lång,
fri blir viljan först, när den fått härdas
från en veklings ragling till gymnastens
genom självtvång fria hjältesprång.

Men när viljans gång är stolt manhaftig
och när viljans alla senor spänna
muskelkraft i järnhård fjädersvikt,
skall ändå dess arm ej frisk och kraftig
famna livets välbehag, blott känna
tvångets tyngd med ständigt större vikt?

* * *

DEN VISE SADE:

»Var vaksam, min son, och var avundsjuk
om makten åt ovan och nedan
— vill någon dig störta alltredan,
sök göra medtävlaren mjuk,
den icke är konungens like,
må vara vasall i hans rike.

Och lyder han endast med knot dig,
så håll med din kraft honom neder,
men mäktar han dock stå emot dig,
tills ärligt han vunnit sin heder
att vara i allting din like,
så dela med honom ditt rike,
det reder sig präktigt, ty du som han
i längden kan
ej avundas den, som är likeman,
ej yppare tanke jag fann
att tillknyta broderbandet
än: vi två de främste i landet.

Men har han ändå icke nöjt sig
men börjar för enväldet krig,
slå igen, slå igen, tills han höjt sig
till en överman över dig,
och efter du ej är hans like
så bliv en vasall i hans rike.
En starkare vän
än vasallen du mist
i er tävlingstvist,
än den likeman
som i kriget försvann,
i din hövding du vinner igen.»

Så talte till prinsen den vise,
och sant kanske talade han,
dock känner och vet varje man
att hela den vishet, vi prise
hos vise, ej alltid är sann.

* * *

LEVNADSFÄRDEN.

Adam, Eva,
man och kvinna,
ständigt sträva
att varandra
kära vinna,
vänligt vårda,
genomvandra
med varandra
öden blida,
genomlida
öden hårda,
taga, giva,
livas, liva,
famnas, föda,
rikt av kärlek överflöda
och till sist av ålder böjda
av allt livets rika flöden
mätta, nöjda
gå i döden

— är ej så, du vise, är den
icke så, den oss beskärda
enda goda levnadsvärda
levnadsfärden?

Eller är den
att försaka
allt vad denna arma världen
man och kvinna
gav att smaka
av varandra,
för att finna
i den andra
allt tillbaka?

* * *

LIVETS VÄRDE.

Än tycks det mig just i de stormande,
brottande lidelsers krig
är just det byggande framtidsformande
för allting, som lever, och mig.

Än tycks det mig just, att det leende
världslivet just som det är
med frittglada ögonen seende
inom sig all himmelen bär.

Då komma de mörka förkrossande
dödsdystra tankarnas flöden
med budet: »det enda förlossande
för livets lycka är döden».

»I paradisängden förtorkar ej
det liv, som evinnerligt grönskar»,
— då svarar jag: »längta jag orkar ej
till det jag ej känner och önskar!»

* * *

EFTER DÖDEN.

Icke, när jag död är vorden,
sprids mitt väsen väl i jorden
blott som fosforljus,
element i jordens vara,
fukt och flyktigt irrljus bara,
icke mer ett jag?

Men jag skall kanhända sova
i en dröm av mörka, dova
halvmedvetna hågkomstljud,
ljud likt forsars brus mot hallar,
tills en stämma högljutt kallar
mig till liv en dag.

Eller skall jag tungsamt höja
mig ur gravens mull och töja

på mitt väsens band som knöt
mig vid jordens tyngd och häva
mig till rymd, där jag kan sväva
full av kraft och fri?

Eller skall jag syndbelastad,
djupt i dämonsriket kastad,
i eonisk tid,
själv betvingande betvungen,
ständigt stingande och stungen,
vältra om i hat?

Eller kan jag genombida,
genomstrida, genomlida
detta allt och kan
jag förflyktigas och enas,
sjunka, stiga, sudlas, renas
eller helt förgås?

* * *

HIMLAR.

I.

Jag avskyr Gud betraktad såsom pater,
och hatar tanken, att ditovan hunna,
ej man och kvinna mer, men munk och nunna,
vi skola sjunga eviga kantater.

Jag avskyr änglar, om med stela later
de träda mot mig kyliga och tunna
likt dessa Dygder, som i tider svunna
gjorts till personer på en klerkteater.

Är saligheten blott den benradslike
avhållsamheten, skild från livets krafter,
ej underligt, om himlarna bli tomma,

ej underligt, du arma himmelrike,
att mer vi älska jordens friska safter
med han- och hon-frö, frukt och barn och blomma.

*

II.

Jag älskar ej en himmel lik en kyrka
och klostersalighet mig kvittar lika,
jag vill se himlen full av jordens rika
och starka liv med ännu större styrka.

Från mina livskrav ej jag ämnar vika,
om också himlens alla helgon yrka
som idealmål för mitt hopp att dyrka,
ej blott som medel, att på kors mig spika.

Giv mig, o Gud, ett säkert hopp i döden
att möta livets friska mänskovimmel,
där mannen är en man och kvinnan kvinna!

Giv mig en uppåtfärd av rika öden,
där jag kan slag förlora eller vinna,
så kan jag kanske längta till din himmel!

*

III.

Kanhända kämpar väldighet mot troner
ännu i himlens allra högsta zoner,
likt bragd och äventyr i jordens krig,
kanhända blandas i de helga toner,
o Gud, om du är till, som ägnas dig,
från skog och äng i himmeltemplens närhet,
likt jordens ljud, men fylld av himmelsk skärhet,
en kärleksvisa öm och innerlig?

Kanhända där för varje man och kvinna,
var stam, vart folk är salighet att vinna
av just den egenart, som är för dem?
För Hellas lysa ljust Elysiens lunder,
för Israel med ädelstenar under
sin jaspismur ett nytt Jerusalem.

Sin sälla jaktmark uppnår indianen,
till houribäddens vila går sultanen
på segrar nöjd, men onöjd skandinaven
går djärvt ännu på andra sidan graven
med egen kraft till stöd på vikingfärd,
— en var skall finna, trälen som titanen,
om född i öknen eller under granen,
av det han önskat det, som han är värd.

* * *

VARIATIO.

Det vetebrödsvita och gudsängelrena
med Herren-vare-lov och Gudsfrid
— de hava väl ock litet rätt, som mena,
att slikt smakar gott för en tid.

Dock finns det en smak av det sillsaltbittra
rätt god, om ock icke så ljuv
— den länge hört småfågel pipvackert kvittra,
vill gärna höra tjutet av uv.

Men blir det för mycket »uhu» och »klävitt»,
då börjar vårt huvud att värka,
då vilja vi åter bli kvälltjutet kvitt
och längta till morgonens lärka.

* * *

TAL I FÅVITSKO.

»I veten det, bröder och vänner,
min mandom har lärt mig försaka
den jord, där min ungdom slog rötter
och bar sina gröna förstlingsblad.
Dock ännu mitt hjärta känner
en längtan att färdas tillbaka
till tiden jag satt vid Gamaliels fötter
ungdomligt allvarlig och även glad.

Jag talade barnsligt, jag var ju ett barn,
fast höglärd i allt, som är skrivet,
mitt sinne var fullt av de gycklets flarn,
som tillhöra ungdomslivet.
Och gav mig Gamaliel då en visdomsskrift,
och flitigt jag låddes i rullarne läsa,
jag ritade av med mitt arga stift
i kanten Gamaliels långa näsa.

Och lönligt ibland, när det led emot natt
— jag vill icke mycket min vishet prisa —
vid Gamaliels dotters fötter jag satt
och läste med henne i fädernas Höga Visa.
Vad talar jag, talar jag oförnuft,
tillgiven mig det, låten orden fara
och hållen det allt såsom vind och luft
och tagen eder för fåvitska ord till vara!»

Ja, så har jag tänkt mig apostelns tal
en kväll i den gästfrie Gaji sal,
men har han ej så kunnat uttala sig,
fall, fåvitska, då över mig!

* * *

LIVSÄVENTYRET.

Ett tema i två variationer.

I.

Ditt liv, det är livsäventyret,
du sitter som gosse vid styret
av livsäventyrets julle
med säckar till segel på fjärden
och låtsas att runt omkring världen
på Phileas-Fogg-färd du skulle.

Då händer det dig att du driver
tills havs, och till verklighet bliver
din lek, när en storm börjar vina
och jullen går runt och du föres
ombord på ett barkskepp och göres
till jungman och strandar i Kina.

*

II.

Jag sökte min faders åsnor,
jag lette, jag sporde mig fram:
»Har I sett min faders åsnor,
I fränder av Benjamins stam?»

Jag mötte i vägen en vis profet
och frågade: »Säg, vad tror du och vet
om denna resans ända?»
Då svarade han: »Kanhända,
o Saul, son av Kis,
att du skall tomhänt vända
ifrån din åsnefärd,
dock kunde det även hända,
o Saul, son av Kis,
att resan slöte på annat vis
med en tron och ett fall på svärd,
om sådan en färd du var värd.»

* * *

EN ARIERS VÅRVISA.

Sänd, sol, din hulda gåva
av värme om nysprungna blad,
du regn, jag vill dig lova
ditt friska befuktande bad!

Du ök, var starkt i bogen,
giv säden dess växtkraft, du mull,
och riktigt framför plogen
fall, gödsel, du lantmannens gull!

Bered, att allting dignar
av livskraft, du liv, och bered
att all din rikdom signar
min unga hustrus kved.

* * *

EN ARIERS HUSTRUVISA.

Min hustrus lockar mjuka,
de äro mitt behag,
mig gjorda till att bruka
till ögonlust var dag.

Min hustrus ögon klara
behaga mig ock väl,
mig gjorda att besvara
med själ min egen själ.

Min hustrus läppar fina
de räcka fram en god
och ädel dryck till mina,
därav jag dricker mod.

Och djupt mig äro ljuva
min unga hustrus bröst,
den livets ädla druva
min son till mat och tröst.

Och som ett vårregn bliver
till fröjd för landets mark,
min hustrus famntag giver
mig vällust, ljuv och stark,

* * *

EN VÅRVINTERVISA.

»Smält min is,
låt min snö
gå i tö,»
suckade vintern till våren.

»Kanhända, kanhända om solen vill,
vi vänta väl ännu en månad till,
så kanske det sker,» sjöng våren.

* * *

ÖVERSÄTTNINGAR

HÖST.

(Efter Nicolaus Lenau.)

Av hösten redan bokarna klätts röda,
som på en sjuk, vars blod av helsot härjas,
den bleka kinden stundom flyktigt färgas
— men det är rosor, vilka snart förblöda.

Hör, bäcken smygande och stillsamt strömmar
i dalen ned, hans sorl blir knappt förnummet.
Så smyger tyst en vän i dödsbäddsrummet
att icke störa livets sista drömmar.

Här för den sorgsne är det gott att vara,
naturen själv har sett sin sommar mulna
och sett sin glädje frysa bort och gulna
och kan den klagande med klagan svara.

* * *

OVÄDER.

(Efter Adelbert v. Chamisso.)

Från tinnarna av borgen
den gamla kungen såg
utöver det mörknande landet
med mörknande sorgsen håg.

Ett oväder drog sig tillsamman
och började tungt sin färd,
han höll den högra handen
på fästet av sitt svärd.

Den gyllne härskarspiran,
han i den vänstra bar,
han släppte för att hålla
sin kungakrona kvar.

Hans unga älskarinna
försagt i manteln drog:
»Du älskar mig ej mera,
jag vet, jag ser det nog.»

»Mitt vackra barn, låt vara
med älskog och lust och smek!
Se ovädret nalkas och stormen
har börjat sin vilda lek!

Jag är ej en mäktig konung
häruppe i stormens dån,
men tunga och hårda tiders
vanmäktige fruktande son.

Mitt vackra barn, låt vara
med älskog och med smek!
Se ovädret nalkas och stormen
har börjat sin vilda lek!»

* * *

AHASVERUS.

(Efter Adelbert v. Chamisso.)

Minnes du vår ungdoms hägring,
hur vi höllo av varandra,
hur vi skulle samfällt vandra
i den värld, som låg förtrollad
framför oss i Edens fägring —
och omätlig, stjärnesållad
såsom eterhavet drömde
vi vår framtid — minnes du?
Nej, ni glömde, nej, ni glömde
det, min fru.

Ja, ni glömde det! och matta
fraser skola alltså gälla
nu som minne, föreställa
att ni täckes er förbarma
över mig som andra arma,
vilkas sorg ni ej kan fatta

— sorgens sorg, den sammanbitna
bakom läppar, slutna hårt!
Mot mitt liv, det sönderslitna,
bröt du svårt!

I en bok från gångna tider
har jag läst en sällsam saga
om hur Ahasverus lider,
han som ej skall dö, men jaga
rastlöst genom sekler alla,
tills en dag basuner kalla
de förmultnade ur graven
och han själv sitt domsord får;
och han vandrar, stödd mot staven,
går och går.

Framåt över jordens yta
utan ro den trötte ilar,
låter världshistorien flyta,
ser hur våg i våg sig gjuter,
mänskoåldrar bli minuter
för hans blick och tiden vilar.
I sitt gamla bröst han döljer
smärtans tagg och kvalets tand.
Obeveklig honom följer
ödets hand.

Men var gång ett sekel tändes,
vaknar mäktig den eländes
längtan att till Salem vandra.
Folkslag bröto fram och trängdes
hårdhänt undan av varandra,
romarnes palatser sprängdes,
Islams stolta murar bräcktes,
floder togo nya lopp,
språk förgingos och det väcktes
nya opp.

Bland ruinerna han sörjer
och det gamla bröstet häves,
främmande är alltings stämpel
och han söker och han spörjer
efter Salems fallna tempel,
söker, spörjer blott förgäves.
Och kring hjärtat skalet tjocknar
marmorhårt, men innanför
är ett rum, där eld ej slocknar,
matk ej dör.

Jag är juden, evigt går jag!
— se ej på mig så förvirrat!
Det är Salem jag begråter!
Och när jag ett sekel irrat,

bland de öde murar står jag,
frågar, söker — frågar åter.
Men förgäves skall jag spörja
— intet svar ger återskall,
stenanleten se mig sörja
Salems fall.

* * *

HEDSTÄMNING.

(Efter Nicolaus Lenau.)

På himlens anlet vandrar tung en tanke,
en molnstod, kopparkantad, grå och vit.
och snåren vrida sig, som själakranke
på plågans bädd, i vinden hit och dit.

Som ögat blinkar, stridande med tåren,
så lyser matt en ljungeld då och då
ur skyarna, de dunkla ögonhåren,
med dämpat svårmod höres dundret gå.

Hän över kärren mörkare det skymmer,
i töcken sjunker horisontens rand,
där himlen, grubblande på tungt bekymmer,
lät tankspridd solen falla ur sin hand.

* * *

STANZER.

(Efter Lord Byron.)

I.

Fick kärlek följa
sitt lopp och skölja
som stormfri bölja
mot livets strand,
den högsta lycka
ett liv kan smycka
ej skulle trycka
som ok och band;
men den fick vara
bevingad bara
— så låt den fara
sin flykt i frid,
och tänk därvid blott:
en liten tid blott
det var, men tiden var vårens tid.

*

II.

När två, som tvista,
varandra mista,
vill hjärtat brista
och hoppet dö.
De mötas sedan
och då har svedan
förmildrats redan
av årens snö.
Men om man tvingar
den gud, som svingar
sig lätt på vingar
från strid till strid,
att bli beständig,
blir gles, eländig
hans vingeskrud ifrån vårens tid.

*

III.

Han älskar dater,
han välter stater,
men av traktater
förkvävs hans makt.

Åt lugnets gränder
åt vilans länder
han ryggen vänder
med kallt förakt.
Från fredens vanor
på nya banor
hans stolta fanor
gå ut på färd.
Ej ro han aktar,
ej eftertraktar
en tron, som ej är hans välde värd.

*

IV.

Och varför dröja
tills drömmens slöja
rycks av att röja
att kärlek flytt?
Varann bevaka
och snålt rannsaka
för ej tillbaka
hans eld på nytt.
Låt den ej hinna
se år förrinna

och trögt förbrinna
och flämta matt.
Försök ej härma
förgången värma,
men säg farväl med en väns: god natt

*

V.

Ej slikt ett minne
gör mörkt vårt sinne,
det står därinne
med ljusa drag.
Vi sluppo tämjas
med tvång att sämjas
och mätte vämjas
åt allt en dag.
Och än står fager
den ungdomsdager,
ej tid förtager,
kring det som var.
Och till det sista
var än en gnista
av smeksam ömhet i ögat kvar.

*

VI.

Att lös oss rycka,
när än vår lycka
är ung, vi tycka
en bitter kur.
Men om vi stannat,
vad blev det annat
än hjärtat fann att
det satts i bur.
När år stämt ner oss,
han överger oss,
den gossen Eros,
de unges gäst.
Fast djärv och vågsam,
fast skarp och plågsam,
den bittra kuren kurerar bäst.

* * *

FARVÄL.*

(Efter Lord Byron.)

De voro trogna vänner förr,
men världen lyss vid lögnens dörr;
och tro är falsk; och liv är tungt;
och ungdomsblod är hett och ungt;
och strid med den man håller kär
som galenskap och feber är.

Men ingen fanns som kunde mäkla
försoningen och skänka trösten;
de stodo där med ärr i brösten
likt brustna block av berg som rämnat,
och brottsjön skilde dem till slut,
men spåren forna dagar lämnat
ej frost, ej våg, ej stormens tjut
fullkomligt kunde plåna ut.

Ur »Christabel» av Coleridge.

Så farväl! och om för livet,
fare du i livet väl!
Var i hat ditt slag ock givet,
hat är biltogt i min själ.

* Till Lady Byron.

Låg det öppnat, detta bröst som
du så ofta slumrat vid,
där du fann den ro och tröst som
du försmått för evig tid.

Låg mitt hela väsen blottat,
blottad varje tankevrå,
kanske fann du stynget måttat
likväl alltför hätskt ändå.

Må de slösa bifall på dig,
höja lovets smickersång,
smickret självt skall förebrå dig
för en annans undergång.

Har jag felsteg ock bakom mig,
fanns då ingen annan arm,
än den arm, som lindats om mig,
att ge hugget åt min barm?

Och du själv! Tro ej en nyck blott
gör en ungvarm kärlek slö,
tro ej hjärtan med ett ryck blott
kunna slitas ut och dö!

Länge skola de pulsera,
blöda länge bägge två,
de som aldrig, aldrig mera
vänligt mot varandra slå.

Tyngre sorg är så att sakna
än en sorg vid gravens brädd —
bägge leva, bägge vakna
i för alltid enslig bädd!

Dig skall dock den tröst hugsvala,
som från mig så kallt man skar —
när den lilla börjar tala,
vill du lära henne: »Far»?

När hon lutar sig intill dig,
när du hennes läppar kysst,
tänk på den, som ännu vill dig
allting gott och sörjer tyst!

När du ser naturen välva
hennes anlets drag likt mitt,
tör en snyftning kanske skälva
ändå någon gång i ditt.

Felen såg du, såg så månget,
kvalets djup du ej förstår —
allt mitt hopp med dig är gånget,
är hos dig varhelst du går.

All min kraft är bräckt och bruten;
stolthet, som ej världen bröt —
böjd för dig, av dig förskjuten —
sist min egen själ försköt.

Men vart ord är ju förgäves,
helst från mig — det är ju slut!
Tanken binds dock ej — den häves,
vidgas, växer och vill ut.

Så farväl! I landsflykt driven
ifrån allt jag hoppats på,
härjad, skövlad, övergiven,
kan jag dö mer helt än så?

* * *

HYMN TILL DEN SJÄLISKA SKÖNHETEN.

(Efter Shelley.)

En okänd andekrafts fördolda ham
är mitt ibland oss, trolsk och aningsrik,
och luftig lik en vind och blomdoft lik
och lik den bleka glimt, som skymtar fram,
av månsken bakom bergens furutäckta kam,
den ger ett flyktigt, skirt behag
åt själar och åt anletsdrag.
Den är oss kär som minnet av musik,
som kvällens skimmer, nattens sus
och skyars färd i stjärneljus,
ej blott för ljuvhets skull, men kär
för allting underbart den innebär.

Du skönhetsande, vilken helgar allt
i mänsklig form och tanke, som har fått
ett återsken av dig, vart har du gått?

Vi sågs du blott i flyende gestalt
från denna sorgens dal, där allt är tomt och kallt?
Spörj, vi en regnbågsbild, som flytt,
när solen skymts — ej tänds på nytt,
vi livets syner släckts som stjärneskott,
vi födelsen och döden kom,
vi ljus och skugga växla om
i livets som i dygnets lopp,
vi hat och kärlek finns och sorg och hopp!

Men ingen röst från ovan ger ett svar
åt skald och siare, som spörja så,
och namnen Himmel, Dämon, Ande stå
som minnen av en olöst fråga kvar,
blott ljud, som lockat oss, men ej tytt gåtan klar.
Ty vad är allt den vise vet
— fåfänglighet, förgänglighet!
Likt bergens töcken är det svar vi få,
likt ett ackord, i natten hört,
från strängar, vilka vinden rört
likt månljus på en nattmörk ström,
en skymt av sant och skönt i livets dröm.

Vår självtillit, vårt hopp, vår kärlek går
och kommer likt en sky, som flyr förbi.
Odödlighet och allmakt ägde vi,

om, höge ande, du, som allt förmår
i all din härlighet, blev ständig gäst i vår.
Du sympatiens sändebud
från blick till blick hos man och brud,
du element, som tankar klarna i
som ljus i natten, dröj och giv
dig helt åt oss i död som liv,
ty utan dig är liv som död
av mörker fullt och skräck och själanöd!

Som barn jag sökte andar och jag sprang
att finna dem, när stjärnor lyste tyst
i skog, i skumt gemak, där byst vid byst
av hädansovne skymtade — jag tvang
min röst att ropa namn av hemsk och sällsam
klang.
Ej ljud vart hört, ej svar jag fick,
men när i drömmar sänkt jag gick
en vår, då allt, av milda vindar kysst,
slog ut i knopp och väcktes opp
till sång och doft och sommarhopp,
med ens din närhet jag förnam,
då skrek jag till — i salighet jag sam.

Har jag ej ägnat allt min makt förmår
åt dig, du Majestätiska Behag?

Fantomer nu som då frammanar jag,
mitt öga fuktas och mitt hjärta slår,
när bävande och rörd med dem jag går
i slott, av trolska syner byggt,
och lyss till höga tankars flykt.
Spörj dem, om hopp har lyst i mina drag,
som ej förbands med svärmeri
att du skall lösa världen fri
ur träldomens och mörkrets famn
och bringa oss allt ljuvt, som ej har namn!

Mot aftonen blir dagern mera blid
och allvarsam, det är en harmoni
i allt vi se, när sommarn är förbi,
ett klarblått ljus i skyn, en höstens frid,
som icke hörts och setts och känts i sommartid.
Så låt din kraft, som djup och rik,
naturens egen sanning lik,
steg ned i mig som ung, med åren bli
en fridens stilla kraft i mig,
som älskar dig och som av dig,
du ljusa ande, lärt och lär
att sky mig själv och älska allt, som är!

* * *

MIN HUSTRU.

(Efter Burns.)

Och alltid har hon dängt mig,
på dörren har hon slängt mig;
när kvinnfolk fått sin vilja fram,
har hänt att karlar hängt sig.

Jag tänkte: Öl vid egen ugn,
mens hustrun styr och ställer!
När en blir gift, så får en lugn
— jo lugn fick fanken heller!

Min sista tröst är nu: »Må tro
när i min grav jag sänks, ni,
på vedermödan evig ro
i himmelen mig skänks, ni?»

Och alltid har hon dängt mig,
på dörren har hon slängt mig;
när kvinnfolk fått sin vilja fram,
har hänt att karlar hängt sig.

* * *

VEM STÅR PÅ LUR VID DÖRRN?

(Efter Burns.)

Vem står på lur vid dörrn? Vem där?
»Å, det är bara Findlay!»
Så gå er väg, I bor ej här!
»Är på besök,» sa Findlay.
I kanske är en tjuv? Vem vet?
»Kom ut och se,» sa Findlay.
I vill bestämt nå'n dålighet.
»Det händer allt,» sa Findlay.

Men om jag nu lät opp för er
— »Låt opp, låt opp,» sa Findlay —
så fick jag ingen nattro mer.
»Det händer allt,» sa Findlay.
För I, I gick väl inte strax?
»Jag stannar kvar,» sa Findlay.
I blev nog kvar till gryningsdags.
»Ja visst, ja visst,» sa Findlay.

Men slapp I in — så om och men
— »Släpp mig in,» sa Findlay —
I kanske snart kom hit igen.
»Ja visst, ja visst,» sa Findlay.
Men om nå't sker, I hör jag ber,
— »Låt det ske,» sa Findlay —
var tyst som murn, med allt, som sker!
»Är tyst som murn,» sa Findlay.

* * *

KOPTISK SÅNG.

(Efter Goethe.)

Låten de lärde i eviga strider
gå mot varandra i stridsdans fram,
alla de vise i eviga tider
le åt pedanternas lärdomsdamm:
dårskap att dårar för dårskap bevara,
klokhetens barn, låt det narrspelet fara,
narren få vara den narren han är!

Merlin den gamle i tusenårsdvala
har jag som yngling ur graven hört tala,
mumlande drömtungt och dovt så här:
dårskap att dårar för dårskap bevara,
klokhetens barn, låt det narrspelet fara,
narren få vara den narren han är!

Och i brahminernas heliga skrifter,
djupt in i djup av egyptiska grifter

lärde jag läran som här jag lär:
dårskap att dårar för dårskap bevara,
klokhetens barn, låt det narrspelet fara
narren få vara den narren han är!

* * *

TALISMANER.

(Efter Goethe.)

Guds är Orienten!
Guds är Occidenten!
Nordens länder, Söderns länder
vila fridstryggt i hans händer.

* * *

ANMÄRKNINGAR

A = Aftonbladet

E = Efterskörd af Gustaf Fröding, 1910

ES = Efterlämnade skrifter af Gustaf Fröding, 1914

G = Gralstänk

GD = Guitarr och Dragharmonika af Gustaf Fröding; GD^1 = första upplagan, GD^2 = andra upplagan o. s. v.

j = ett julnummer 1896

J = Julkvällen 1891

KT = Karlstadstidningen

M = Gustaf Frödings samlade skrifter. Minnesupplagan 1911

N = Nornan

ND = Nya dikter af Gustaf Fröding, ND^1 = första upplagan o. s. v.

NG = Nytt och gammalt

OoB = Ord och Bild

S = kalendern Svea

SD = Samlade dikter af Gustaf Fröding 1901

SF = Stänk och flikar, SF^1 = första upplagan o. s. v.

Sf = Svensk folkkalender för 1901

UNT = Upsala nya tidning

Vint. = Vintergatan

r. = rad, raderna

v. = vers, verserna

ä fr = ändrat från

ä t = ändrat till

NYTT OCH GAMMALT.

FÖRORD. Sid. 3.

Texten företer åtskilliga ändringar, av vilka de större äro följande:

r. 2 mskpt äga något egentligt värde såsom uttryck för ä t äga något [högre ä t] synnerligen högt litterärt värde

r. 6 mskpt De äro samlade och utgivna uteslutande [för utkom ä t] av ekonomiska skäl *struket i korr.*

r. 8 mskpt jag betrakta överskottet som allmänhetens gåva till en fattig poet. Möjligen kan jag framdeles skriva ä t jag be allmänheten förlåta mig det och tänka att jag möjligen framdeles kan komma [att] skriva

I sitt brev till förläggaren den 1 dec. 1897 skrev Fröding: »Jag är nöjd med förlagsvillkoren och avstår från de 'ekonomiska' orden i företalet.»

INLEDNINGSVERS. Sid. 5.

Inledde diktsamlingen, uteslöts ur SD. Inga förändringar ha ägt rum i texten.

EN VÅRMORGON. Sid. 7.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

I mskpt är diktens titel *Den själssjukes vårmorgon.*

Följande textändringar föreligga:

r. 10 mskpt *icke* mjukt ä t *kan ej* mjukt NG *icke* mjukt

r. 11 mskpt *kan ej* le ä t *icke* le

r. 14 M *det* ljuva [tryckfel för mskpt, NG *ditt* ljuva]

I de anmärkningar till »Samlade dikter», som Fröding nedskrev på Uppsala hospital 1903, heter det om denna dikt:

r. 2 (i sin helhet) »litet tungt i ljudet.»

r. 18 till *vårfröjdsliv* »tungt ord.»

Slutomdöme:

»Rätt vackert efter någon omarbetning — ljuder ibland väl tungrott.»

Översattes till tyska (*Ein Frühlingsmorgen*) av Otto Badke i »Gedichte von Gustaf Fröding».

KUNG ERIKS SISTA VISA. Sid. 9.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD, där den fördes tillsammans med de fyra visorna ur SF till gruppen »Ur kung Eriks visor». I mskpt var diktens titel först *Kung Eriks visa.*

Inga förändringar ha ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»Kanske väl hårt efter vekheten i det föregående.» [varmed han menade visorna till Karin, se ND, denna uppl. IV: 98].

Dikten är tonsatt av Hjalmar Berwald (Elkan & Schildknecht) och G. Norén (Johnn).

I »Samlade dikter» sammanfördes denna dikt med de fyra ur SF; jfr denna upplaga IV: 197 ff.

MIN STJÄRNAS SÅNGER. Sid. 10.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Endast en ändring föreligger i texten:

II r. 7 mskpt så *fläck som* sår ä t så *fläck och* sår NG så *fläckar och* sår

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»I detta stycke råder en förbistrande konfusion av mig själv och min stjärna. Det torde även i andra avseenden vara dunkelt.»

IV r. 9—12 i sin helhet: »Är kanske i strid med I och II, där stjärnan och jag antagas utgångna såsom ättlingar ur solen.»

r. 16 *i fjärran* ä t *i fjärmare.* Ändringen ej iakttagen här.

Slutomdöme:

»Icke utan en viss energi i känslouttrycket, kanske här mera sant än i åtskilliga mina övriga känslodikter — det är också en egoistisk ej en altruistisk känsla som här uttryckts.»

På fransk prosa är dikten översatt av Tekla Hammar i »Anthologie des écrivains suédois contemporains».

UR GRALSÖKARENS SAGA, Sid. 14.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD. I mskpt var titeln först *Göra ont*, men denna är överstruken och den nuvarande införd.

Följande ändringar i texten föreligga:

I r. 20 mskpt vart *ont* begär ä t vart *lågt* begär
II r. 5 mskpt grep *mig* ä t grep *honom*
r. 8 mskpt *mitt* hjärta ä t *hans* hjärta
III r. 2 mskpt *det oerhörda* ä t *det alltför hiskliga oerhörda* NG det oerhörda

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»Jag ämnade, om jag ej misstar mig, skriva en hel cykel (och väl en stort tilltagen sådan) om en Gralsökares irrfärder genom jordiska, 'under-' och 'överjordiska' regioner. Endast några få fragment blevo färdiga.»

Slututtalande om I:

»Är ännu ej färdig med mitt omdöme om detta.»

Till III i sin helhet:

»Provisorisk avslutning av gralsökaresagan, som var menad att bliva rätt vidlyftig.»

Om kommentarer till Graldikterna se denna upplaga IV: 217.

SJUNGEN HOPPFULLT SÅNGER. Sid. 18.
Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Följande förändringar ha ägt rum i texten:

r. 9—12 lydde i mskpt först:

Och om tusen gånger
jag blir bragt på fall
dock min sjuka ånger
ned jag bryta skall.

r. 10—12 äro emellertid ä t sin nuv. lydelse i mskpt.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

till r. 5—8 i sin helhet: »Väl onödigt att sträva att hinna en tron, innan man hunnit mera blygsam samhällsställning. Inser ej häller sammanhanget mellan v. [= strof] 2 och de övriga.»

till r. 13—16 i sin helhet: »möjl. sannt att ånger över plåga man bragt en annan endast föranleder ny plåga, om ångern ej åtföljes eller kan åtföljas av förändring i god riktning?»

Slutomdöme:

»sannolikt dåligt — åtminstone borde v. 2 uteslutas såsom ej hithörande.»

ALLT ELLER INTET. Sid. 20.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 4 mskpt *kanhända* ä t *måhända*

r. 9 mskpt *men sänktes det, kanske jag hann det* ä t *men sänks det, så kanske jag hann det* ä t *men om du det sänkte, jag hann det*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»detta är ej uttryck för vad jag menade — skrevs för att borttaga det möjl. hemska intrycket av Min stjärnas sånger, som stod närmare sanningen än detta» och som slutomdöme: »dåligt.»

EN PARKFANTASI FRÅN SJUKHUSFÖNSTRET. Sid. 21.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 8 NG har mot mskpt (sannolikt genom tryckfel) *fordomsdags*

r. 19 mskpt *engelskt ålderdomligt* ä t *ålderdomligt engelskt* NG *engelskt ålderdomligt*

r. 34 mskpt och *hövisk* ä t och *finbyggd* [hövisk står: r. 33]

r. 43 mskpt *mig* struket efter *Underligt* [förmodl. har Fröding tänkt skriva: mig tycks]

r. 44 mskpt *när jag ser*, hur ä t *underligt*, hur

r. 45 mskpt *böjs*, NG *böjs!*

r. 46 mskpt *och i bröstets och i höftens* ä t *så i bröstets som i höftens* NG *Och i barmens och i höftens*
r. 47 mskpt vekligt *välvda* NG vekligt *böjda*
r. 49 mskpt *Barn*, du NG *Page*, du
r. 52 mskpt din *riddare* NG din *kavaljer*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»kunde kanske blivit till något — som det nu är erinrar det om försök att tugga bleckplåtar.»

Översattes till tyska av Otto Badke i »Eine Parkphantasie vom Krankenhausfenster aus».

Professor Frey Svenson har i »Gustaf Frödings diktning» (s. 194 ff.) meddelat det intressanta faktum, att dikten skrevs på Serafimerlasarettet, där Fröding vistades mars—maj 1896, och »att det faktiskt var åsynen av en stor tvättkorg, som bars genom parken utanför hans fönster, som förde hans tankar över till Falstaff—Muntra fruarna—Windsor—William Shakespeare». Jfr J. Landquist, »Gustaf Fröding», s. 55; oriktigt uppges i samma arbete s. 37, att dikten skulle ge en omdiktning av den park Fröding såg från sitt fönster i Uppsala.

ETT DRÖMACKORD. Sid. 24.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 2 mskpt *seklerna* ä t *dit* seklerna ä t *seklerna*

r. 9 mskpt *toner och* (*minnen* ä t) *drömmar* från NG *vemodets minnen* från
r. 10 mskpt *starkare* ä t *djärvare* NG *starkare*
efter r. 12 följa i mskpt de i NG utelämnade verserna

herrar och trälar
levde med yngre och starkare själar

r. 13 mskpt *tiden, då striden* var NG *kampen* var
r. 14 mskpt rider *konung* ä t rider *försten* NG rider *fursten*
r. 16 mskpt *försten* NG *fursten*
efter r. 18 följde de i mskpt strukna raderna

gul vaggar säden
och under träden

r. 19 o. 20 mskpt

folket är samlat i festliga lekar,
segern är vunnen

r. 21 mskpt, NG *gul* ... Jfr nedan!
r. 23 mskpt *gård*, NG *gård.*
Efter r. 23 följa i mskpt de i NG uteslutna raderna:

än när min dröm bakom dungen är hunnen,
hör jag dess dova ackord.

I anmärkningarna 1903 förekommer följande om denna dikt:

r. 13 *kampen* ä t *striden* (jfr ovan!)
r. 21 *gul* ä t *grön* med motiveringen: »— det är ju vår.» Ändringen har iakttagits här.

Efter diktens slut är tillagt, men sedan överstruket:

snart är den skymtande synen försvunnen

Slutomdöme:

»Ej fullt färdigt.»

Att Fröding ej släppt sin ursprungliga tanke på att ge dikten en avslutning, visas av de ord han skrivit nederst på sidan: »Tillägg: Synen försvinner.»

Dikten är tonsatt av E. Sjögren (Gehrmann).

VINGHÄSTEN. Sid. 26.

Trycktes första gången i Svenska Dagbladet $^{24}/_{11}$ 1897, omtrycktes i NG, upptogs i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 2 SvD någon *ryktbar lättsinnt* NG *sorglös ryktbar*

r. 7 SvD vill *ljuga* NG vill *fabla*

r. 10 SvD där *frihet blåser bort de dummes* NG där *frihetsvind förjagar dumma*

r. 22 SvD *solomskimrat* NG *solomgjutet*

r. 28 SvD där *ingenting* NG där *ingen alls*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

Till r. 1 o. 2: »detta tör vara sannt.»

r. 2 till *ryktbar sagans lätting:* »Le Noir Faineant — se W. Scott.»

r. 5 till *Min vers:* »dåligt.»

r. 9—12 i sin helhet: »ej fullgott».

r. 17 i sin helhet: »skall vara en antydning om de svårigheter jag har att övervinna vid versformningen, vilket emellertid stämmer illa med vingar och eldig äventyrslust???»

r. 21 o. 23 till *min vers:* »dåligt.»

Slutomdöme:

»Tör vara för mycket skryt i stycket — slutlöftet har ju ej infriats — erinrar för övrigt väl mycket om Schillers 'Pegasus im Joche'.»

»Vinghästen» är översatt till finska (*Hepo siipiselkä*) av Valter Juva i »Valikoima runoja» 1915. Med »Pegasus im Joche» har »Vinghästen» ingen annan likhet, än att den nyttjar Pegasus-symbolen.

ALKIBIADES. Sid. 29.

Trycktes först i »Ord och Bild», 1897 (sid. 137), upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

I. r. 1 OoB *Se där, se där är Alkibiades* mskpt, NG *Hör folkets tal: »se Alkibiades*

r. 5 OoB någon *annans* hund. mskpt, NG någon *annan* hund.

r. 8 OoB min *gode* mskpt, NG min *ädle*

r 10 OoB du *tyckes* mskpt NG du *synes*

r. 11 OoB *jag önskar dock det var andra grunder* mskpt, NG *dock önskar jag det var av annan grund*

r. 12 OoB *än den att hava hund med yvig svans.* mskpt *än den att hunden din har yvig svans.* NG ... att hunden *där* har ... SD *än att din hund har yvig svans.*

r. 13 OoB atenarne. I Sparta mskpt NG atenarne, i Sparta

r. 14 OoB tillräcklig *grund* mskpt, NG tillräcklig *orsak*

II. r. 1 OoB *Säg, vet du, gode Alkibiades,* mskpt, NG *Hör, vet du av, min Alkibiades*

r. 5 OoB — *vi lät du också* hugga mskpt, NG — *hur föll dig in att* hugga

r. 11 OoB *på torg och alla gator* mskpt, NG *på alla torg och gator*

III. r. 6 OoB jag *följer* lagen mskpt, NG jag *lyder* lagen

r. 9 OoB gav mig *lov* mskpt, NG gav mig *rätt*

IV. r. 2 OoB *Vi veta av ditt falska svek* mskpt *Vi* (*v* överstruket) *känna nog ditt lömska svek* NG ... känna *väl* ditt ...

r. 5 OoB *som straffar brottslingar* och mskpt *som* (*dräp* överstruket) *straffar* ... NG *som slår förbrytare* och

r. 11 mskpt på nytt (*mot* ä t) till

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

I. r. 1 i sin helhet: »Diktionen ej här fullgod.»
r. 9 försågs *skockas* med ett?
r. 15 i sin helhet: »diktionen ej fullgod.»
II. r. 1 i sin helhet: »bör förbättras.»
r. 5 försågs med ett ?
r. 8 till *hållit mun:* »kanske ej fullgott.»
III. r. 9 o. 10 »må vara sannt beträffande den som ej skadar med sin lek, ej beträffande ngn annan.»

Slutomdöme:

»Oviss om detta är sannt och berättigat — i alla händelser ej berättigat såsom självskildring, vilket det väl ej var ämnat att vara annat än delvis (episoden med svansstympningen — mitt anseende som oskyldig skämtdiktare?).»

»Alkibiades» är översatt till finska av Valter Juva i »Valikoima runoja» 1915.

Se R. G:son Berg, »Frödings Alkibiades» i »Stockholmstidningen» 13 febr. 1916.

EROS' VREDE. Sid. 33.

Trycktes först i »Nordisk revy» 1897, upptogs i NG och omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 6 NR, mskpt med *segerkransar skall ett bröllop*
NG med *segerkransarne skall kärlek*
r. 7 o. 8 NR *I sol och sommar skall den vägen lysa,*
där kärlekståget trampar gröna blad.

r. 7 o. 8 mskpt *I sol* överstruket, varefter lydelsen i NG följer

r. 9 1:sta mskpt, NR i grönt *står* mskpt, NG i grönt *stå*

r. 14 NR lyckas *milda* mskpt NG lyckas *unga*

r. 17 NR och högt *i guldstol skall den fagra bäras* mskpt och högt [*på gu* ä t *i guldstol skall* ä t] *på skuldror skall den* [*fagra* ä t] *ädla* bäras.

r. 21 NR *och ej en enda usel tråd skall skända* mskpt och ej en [*usel tråd skall våga* ä t] enda usel tråd skall skända NG och ej *en enda* tråd skall *uselt* skända

r. 23 NR en enda *ädel* form mskpt en enda *skönböjd* form NG en enda *sköntböjd* form

r. 24 NR en *manlig* blick mskpt, NG en *mannens* blick

r. 29 NR falle *blombladsregnet* mskpt, NG falle *signordsregnet.*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 6 *segerkransarne skall* försågs med ett »?».

r. 17 till *högt på skuldror* »låter något obekvämt för den stackars bruden».

r. 24 till *mannens* »manlig» (jfr ovan!)

r. 28 *makens* försågs med ett »?».

r. 35 till *lystnad under fåraherden* »vittnar om en bibelkännedom, som väl ej lämpar sig för Eros».

Slutomdöme:

»Rätt bra med någon retuschering.»

Översattes till tyska (*Eros' Zorn*) av Otto Badke i »Gedichte von Gustaf Fröding.»

NARKISSOS Sid. 35.

Trycktes först i Julkvällen 1891, omtrycktes i NG och SD.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 3 J slöjan *på* mskpt, NG slöjan *om*

r. 9 J *solen* drack mskpt, NG *soten* drack

r. 10 J, mskpt, och *dovt* NG och *högt*

r. 12 [tryckfel] J, mskpt *Ekos* NG *ekos*

r. 24 J och *hundrafallt* mskpt, NG och *tusenfallt*

r. 27 J, mskpt grubblarn *leende* NG grubblarn *snart*

r. 32 J mskpt där *finnes* NG där *väntar*

r. 39 J mskpt sin *bild däri.* NG sin *egen bild.*

r. 42 J mskpt *och Afrodites vrede var förbi* NG *med stämma vänligt skrålande och vild.*

r. 43 J, mskpt *och från Narkissos tog hon sin förtrollning* NG *och Afrodite bröt sin doms förtrollning*

r. 45 mskpt och [*kom* ä t] lät

Under dikten tillfogades i NG tillkomståret *1891.*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 19 o. 20 i sin helhet »Wiknerreminiscens».

r. 27 »meterfel» [vid ändringen av *leende* till *snart* fick versen två stavelser för litet].

r. 40 till *ängens matta* »banalt».

Slutomdöme:

»Kanske rätt puerilt samt föga originalt».

Översattes till tyska av Otto Badke i »Gedichte von Gustaf Fröding».

Se för övrigt kommentarer till denna dikt denna upplaga IV: 150.

DOLORES DI COLIBRADOS. Sid. 38.

Trycktes först i kalendern »Svea» för 1897 (tr. 1896), upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 2 S ungdomen *låg som*, mskpt ungdomen [*låg som* ä t] *log likt*

r. 3 S *så rikt och så varmt i den mörka hyn*, mskpt [*så rikt och så varmt i den* ä t] *i anletets hy* [*med sin mörklagda* ä t] *som en mörklagd vår*,

r. 7 S *Men ögonen såg jag* mskpt Men [*ög* ä t *ännu i blicken* ä t] ögonen såg jag

r. 9 S så *mäktig* mskpt så [*b* ä t] mäktig NG så *bjudande*

r. 12 S gulbleka *rynkade* mskpt gulbleka [*rynkade* ä t] *rynkiga*

r. 19 S, mskpt var *som* en NG var *oss* en

r. 24 S hennes *hat och* hån, mskpt hennes *span ka* hån, NG hennes *anstolta* hån

r. 26 S, mskpt *rikdoms* NG *rikedoms*

r. 28 S ömkliga *paltor* mskpt ömkliga [*paltor* ä t] *trasor*, NG ömkliga trasor

r. 29 S *och* var hon gick fram, *gick* mskpt [*och* ä t] *men* var hon gick fram, [*var* ä t] gick NG men var hon gick fram, *var*

r. 30 S *se högmodet där, som i trasor går!*» mskpt »[*hon är dock en dam, fast i trasor hon* ä t] *se adeligt blod, som i trasor går.*»

r. 31 o. 32 S *Hon var allt en dam och det var allt ett nöje,*
att smäda en dam med föraktets löje

r. 31 o. 32 mskpt har ursprungligen varit lika med S, men har ändrats till lydelsen i NG.

r. 33 S *och få* mskpt [*och ha* ä t] *att få* NG *att få*

r. 37 S *grannarna* mskpt, NG *grannarne*

r. 47 S *fierda* mskpt, NG *pierda*

r. 53 S *och stormat och bränt* och mskpt [*och st* ä t] *förött och förbränt* och NG förött och förbränt och

r. 57 S *bland stirrande bönder* på mskpt [*bland stirrande bönder* ä t] *när fram genom hopen* på NG när fram genom hopen på

r. 62 S *ej skygd av* mskpt, NG *ej sus i*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 8 *förbittrade* försågs med ett »?».

r. 24 till *anstolta* »ej rätta ordet».

r. 33 *få* försågs med en bock (√).

Slutomdöme:

»Vet ej, om jag ej läst ett liknande stycke av en annan (jag minns ej vem) med titel »Söderländskan i Norden» eller något liknande. Stycket torde för övrigt på ett par eller tre vackra verser när, ej vara mycket värt.»

Både E. G. Geijer och Böttiger ha skrivit dikter med titeln »Söderländskan i Norden». Med Geijers dikt har Frödings inget gemensamt; med Böttigers finns en viss allmän likhet i betoningen av skillnaden mellan det grå och döda i norden och solen, klangen i söderns länder.

Modellen för Dolores var skaldens moder; se R. G:son Berg, »Dolores di Colibrados» i »Hvar 8 Dag», 28 juni 1914.

TIGA OCH TALA. Sid. 42.

Trycktes först i »Ord och bild» 1893, s. 58, med mottot: »*Seul le silence est grand, tout le reste est faiblesse`(?),* upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar ha ägt rum:

r. 13 OoB *toner* mskpt, NG *tonen*

r. 14 OoB *uddvasst* mskpt, NG *uddskarp*, SD *uddvass*

r. 15 OoB *finnas* mskpt, NG *finnes*

r. 20 OoB *djärvt* mskpt, NG *djärv*

r. 21 OoB *Sannt, det är halvsannt du säger* —

mskpt [*Sannt är, men halv* ä t] *Sanning* [*-en* struket] *till hälften* du säger

r. 23 OoB smärtan *och* mskpt, NG smärtan, *ej*

r. 27 OoB *bland* (tydligen genom utfall av *i*) mskpt, NG *ibland*

r. 28 OoB med *allt vekt* mskpt, NG med *all sorg*

r. 30 OB blott*!* mskpt, NG blott.

Under dikten tillfogades i NG tillkomståret (1893).

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 24 till *att tala* »t—t».

r. 24—30 »väl mest förevändning för att försvara självsmek och veklingspjunk».

Slutomdöme:

»Är oviss, om ej verkligen något likväl är sannt i detta stycke — har verkligen grubblat över detta problem 'tiga eller tala', när det gäller egna känslor och önskningar — att man alldeles skall tiga torde vara för mycket begärt av en poet, om över huvud poesi alls bör övas. Stycket var ett svar på en recensents citat efter Vigny, 'Seul le silence est grand, tout le reste est faiblesse', vilket tycks mig innebära ett påstående, som icke är sannt, om det betraktas som allmängiltigt. Eftersom ju Vigny själv skrivit vers, ifall påståendet är allmängiltigt, har han ju själv visat 'faiblesse'? Däremot kan möjl. vara sannt, att

tystnad angående egna sorger och smärtor helst må förtigas»!

TRÄL I FRÄMMANDE LAND. Sid. 44.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

Titeln var först *I främmande land*, ändrades i mskpt.

r. 6 mskpt med rätt [*det* ä t *jag* ä t] det

r. 9 mskpt *Att sälja för mat och för pengar* ä t *Jag säljer för mat och för pengar*

r. 10 mskpt är *ämnad* NG är *skapad*

r. 12 mskpt som [*vänligt* ä t] *milt mig* med NG som *sen mig* med

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt omdömet:

»Väl forcerat — närmar sig det patologiska.»

HAMLET. Sid. 45.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

Ingen förändring har vidtagits i texten.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt omdömet:

»för mycket självsmek och skryt.»

»Hamlet» är översatt till finska av Valter Juva i »Valikoima runoja» 1915.

EN MAJVISA. Sid. 46.

Trycktes först i kalendern »Svea» för 1897 (tr. 1896), upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar ha ägt rum:

r. 1 S fåglarn*a* mskpt, NG fåglarn*e*

r. 5 S och *våren* mskpt, NG och *sommarn*

r. 9 S törnrosröd *far en* mskpt, NG törnrosröd *lyser*

r. 12 S ändå *vill* jag mskpt ändå [*vill* jag ä t] *så ville* jag

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 12 till *så* »?—uteslutes».

Slutomdöme:

»Ej fullt självkänt — formellt rätt bra.»

Översattes till tyska [*Ein maienlied*] av Otto Badke i »Gedichte von Gustaf Fröding».

HARENS RÄTT. Sid. 48.

Trycktes först i »Upsala nya tidning» 15/11 1897 jämte ett antal aforismer under titeln »Infall och utfall», upptogs i NG, omtrycktes i SD.

I texten har bara en ändring skett:

r. 3 UNT och äta magen mätt mskpt, NG och äta *sig* magen mätt

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 9 till *kettil* »Vet ej om ej detta ord förekommer eller åtminstone förekommit alternativt med *kittel*».

Slutomdöme:

»Går väl an.»

Översattes till engelska under titeln *The rights of a hare* av Ch. Wh. Stork i »Gustaf Fröding. Selected poems», 1916.

SÅDANT ÄR LIVET. Sid. 49.

Trycktes första gången i »Strix» första nummer, $^{11}/_{3}$ 1897, upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar ha ägt rum:

r. 10 Strix då *gnor* han, då *glor* mskpt, NG då *glor* han, då *gnor*

r. 11 Strix *så* gör mskpt, NG *då* dör

r. 17 Strix så *äter'n* mskpt, NG så *dricker'n*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 1—6 »Stark reminiscens av Björnsons hare och räv».

Slutomdöme:

»Kanske någorlunda.»

Den dikt av Björnson — Og Ræven laa under Birkerod —, som Fröding åsyftar, har icke mycken likhet med Frödings, men kan möjligen ha haft någon betydelse som motivgivare.

Dikten är tonsatt av E. Sjögren (Gehrmann).

JÄGARSTAMP. Sid. 51.

Trycktes först i en jultidning 1896, som av tidningen »Iduns» förlag såldes till flera landsortstidningar och försågs med respektive blads titel såsom dess julnummer; lika för övrigt, bära dessa

tidningar alltså flera olika namn. Där voro denna och följande dikt sammanslagna under titeln *Från mormors tid* och undertiteln *Två gammaldagslåtar*, samt *Jägarstamp* och *Fjorton dagar efteråt* som avdelningstitlar. Upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 7 j, NG *hela den ledes här* 1901 (se nedan) ä t *Oden och Odens här*

r. 20 j *så micklarne gnodde* mskpt *och micklarne* gnodde NG *och jössarne* gnodde

r. 30 j *Och fröken knixar förnämt åt Hööken* mskpt *Och fröken är kall och förnäm mot Hööken* NG ... *emot Hööken*

r. 35 j *är vred, så hon blixtrar och flammar* mskpt, NG *är vred och röd så hon flammar*

r. 36 j *och gör sig till dam* mskpt, NG *och dam*

r. 38 j Hööken *han* rodnar mskpt, NG Hööken rodnar

r. 42 j majorens *mäktiga* stämma mskpt, NG majorens *väldiga* stämma

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 15 till *långskägg* »Långskägget troligen nästan omöjligt för en major på 1840-talet.»

r. 29 i sin helhet »Kanske väl mycket kokett värdshusflicka».

r. 44—45 »Majorskan torde här mer likna en prästfru än en majorska».

Slutomdöme:

»Jag hade ämnat skriva en hel liten novell på vers om löjtnant Hööks frieri till fröken Agneta på 1840-talet. Det enda som blev färdigt var detta och följande stycke, vilka kanske tagit sig bättre ut i sällskap med andra som utfyllde tomrummet mellan dem».

I de »Rättelser», Fröding skrev 1901 till SD, ändrades r. 7, se ovan! Rättelsen iakttogs ej i SD.

FJORTON DAGAR EFTERÅT. Sid. 54.

Trycktes först i en jultidning 1896 i samband med föregående (se anm. till »Jägarstamp»), upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 1—4 och 5—8 bildade i j strofer; i mskpt och NG ha de båda stroferna sammanslagits till en.

r. 4 j *tyst går de glansvita skyarnes tåg*, mskpt *tyst gå de* (*månlysta* ä t) *månbleka skyarnes tåg* NG *tyst gå de månvita skyarnes tåg.*

r. 6 j genom *fönstret* mskpt *fönstret* ä t *fönstren* NG fönstren

r. 8 j dansa *polkett på tå:* mskpt *på tå.* NG dansa *en dans* på tå.

r. 15 SD har, förmodligen genom förbiseende, flickorna *från* Appelsta, vilket går igen i M; det ändrades tillbaka till *på* av Fröding 1903, då han kommenterade SD.

r. 17 j Ebba! mskpt, NG Ebba?
r. 27 j, NG *tjock* 1901 (se nedan) ä t *bred* och
r. 35 j *denne* mskpt, NG *denna*
r. 40 j, NG *grant och dumt med lång* 1901 (se nedan) ä t *grant och långt med bra*
r. 45 j »*här skall skåpet stå i vrån* mskpt, NG »*Skåpet här, i denna vrån*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 3 till *såg* »möjl. gingo ej sågarne om natten vid denna tid? Månne ej åtminstone de större sågverken äro i gång även om natten numera?»
r. 9 ff. »Jag vet ej om ej versmått och diktion verka alltför tungrott för att likna en tankarnes dans på tå».
r. 27 till *tjock och dryg* »kanske väl simpel ton för en fröken».
r. 31 o. 32 »Såväl namnen som tonen vittna kanske om lägre rang än majorsdotters — fröken Agnetas karaktär av yrhätta torde dock i någon mån rättfärdiga den mindre väluppfostrade tonen».
r. 40 till *dumt* »kanske ej sannolikt på 1840-talet — då kritiken väl föga bekymrade sig om prost-intelligensen, vilken troligen ansågs vara som den borde, varken mer eller mindre».
r. 48 »Erinrar kanske mer om skeppardotter än om majorsdotter».

Slutomdöme:

»Det är något i detta stycke, som tilltalar mig, men möjl. är skeppardotterarten hos majorsdottern en ohjälplig konfusion av det samhöriga?»

I »Rättelser» 1901 till SD antecknade Fröding två ändringar, som ej iakttogos då. I r. 27 ville han ha *tjock* ändrat till *bred* (verkställt här); om r. 40 skrev han: »ändras till [*långt och bra* struket] *grannt och långt med* [*god* ä t] *bra moral*» (icke verkställt här).

FÖRBJUDEN MARK. Sid. 57.

Trycktes först i Upsala nya tidning 10/11 1897 under rubriken *Tärnornas rum.* (*Ett äldre stycke, litet retoucheradt och upphjälpt.*), upptogs i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 17 saknas i UNT.

r. 20—23 motsvaras i UNT av följande verser:

> Skri, allarm,
> vreda sinnen,
> vita linnen,
> spets om barm och arm,
> ben i strumpor, underkjolar,
> flykt kring bord och stolar,
> gny och ädel harm!

r. 45 avslöt i UNT en del av dikten, och r. 46—51 bildade en självständig del.

r. 60 UNT, mskpt *förskräcklig* fasa NG *förfärlig* fasa
r. 61 UNT, mskpt och *armförsträckning* NG och *snedvänd hals*
r. 64 UNT, mskpt utan *all betäckning.* NG utan *kläder alls.*
r. 67 UNT den *väna* Hedda NG den *fromma* Hedda
r. 78 UNT *bak* min rygg, mskpt, NG *bakom* min rygg,

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om detta stycke:

»Är skrivet långt före de föregående ['Jägarstamp' och 'Fjorton dagar efteråt'], med undantag av ett eller annat tillägg och har egentligen med dem inget sammanhang annat än bröllopssituationen».

»Det följande liknar väl föga en gammal mans berättarton, även om han är en gammal spjuver.»
r. 11 »De förefalla i det följande föga spanska».
r. 51 »för starkt».
r. 59 »väl långsökt och litterärt — förmodligen hade den gamle berättaren ej läst Kalidasa (rim nöd)».
r. 70—71 »Kanske ej bra».

Slutomdöme:

»Icke utan förtjänst».

Översattes till norska (*Forbudne Veje*) av fru Alma Forsberg i »Gustaf Fröding. Udvalgte Digte».

EN UNG MOR. Sid. 62.

Trycktes första gången i NG, omtrycktes i SD.

Följande textändringar föreligga:

Efter r. 12 finns i mskpt en påbörjad, men struken rad, som lyder *jag har det* — det första ordet tydligen förkastat, innan de båda andra nedskrevos. Den därpå följande fortsättningen, som motsvarar NG:s r. 13 - 16, lyder:

> kanske att jag får
> inte bo hos moster,
> och i lagen står
> vad en får för foster,
> som en lagt å lönn,
> Gud, som haver, Fader vår,
> jag får gå i sjön.

r. 18 ff. mskpt

> lagom, lilla stygg,
> jag vill inte titta på't,
> jag vill vända rygg
> åt ditt pip och låt.

r. 21 mskpt Skall jag kväva't, fy, fy, NG Skall jag kväva't fy, fy, *fy*,

r. 22 mskpt *styggt* ä t *grymt*

r. 29 mskpt, NG *tocket* ändrat i anmärkningarna 1903 till *tocke* [icke iakttaget här]

Efter r. 29 stå i mskpt följande två, ur NG borttagna rader:

Jag vill kyssa, kyss, kyss, kyss,
vyssa, vyssa, vyss, vyss, vyss,

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 29 till *tocket:* »t uteslutes» (se ovan!).

r. 33 o. 34 i sin helhet: »dubiöst».

Slutomdöme:

»Ej illa.»

STUDENTKÅRENS DOTTER. Sid. 64.

Trycktes första gången i NG, omtrycktes i SD.

I texten har ingen annan förändring ägt rum, än att raderna 7, 8, 21 och 22 blivit tillagda i SD.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om detta stycke:

»Vet ej, om detta är ett riktigt ypperligt uppslag, eller riktigt uselt, frånsett formen, som ju är tarvlig nog. Jag vet nämligen ej, om ej Finas fantasi är en antydning om hur studenternas förhållande till deras flickor kunde vara och kunde vara bättre än det är — nämligen öppendagligt, ärligt och fullkomligt sympatiskt. Varför skulle ej studenter kunna utan skandal promenera på gatorna vid promenadtid med sina flickor — mottaga och besöka dem öppendagligt och vara deras verkliga och öppet erkända goda vänner. Samlivet mellan studenter och glädjeflickor torde vara olycksaligt nog, men det torde vara tvivelaktigt, om det ej

bleve drägligare såsom »religio licita» än som förkastad och dock i smyg föregående företeelse. Emellertid är jag oviss, alldenstund jag ej tillräckligt övertänkt frågan??»

EN KONSTTEORI. Sid. 66.

Trycktes först i »Palettskraps» julnummer 1893 med titeln »Konstteori», upptogs i NG och omtrycktes i SD.

I NG stod som not till titeln följande:

»Den konstteori, som uttalas i detta stycke, tör i och för sig själv ha haft del i min diktnings tillkomst, men liknelsen med arabesken tör bättre ägna sig för teoriens upphovsman, Almquist, och hans törnroseri än för mina smådikter, som snarare likna fyrkantiga miniatyrtavlor».

Följande textändringar ha ägt rum:

r. 6 Pj *sägs ha sagt er* mskpt, NG *säger säkert*

r. 18 Pj är *han* mskpt, NG är *den*

r. 21 Pj, NG Säg pedanten, donna Bianca, mskpt säg pedanten, *sköna* donna Bianca,

r. 23 o. 24 Pj *arabeskens fria ranka*
kan en stel pedant ej rätt förstå.

r. 23 mskpt arabeskens [*underliga* ä t] *undersamma* ranka

Under dikten tillfogades i NG tillkomståret (1893).

Mskpt till NG visar, att Fröding haft svårt att få form på noten till titeln; den har börjats

på olika sätt: »Stycket som skrevs», »Konstteorien i och för sig själv tör nog till». »Bilden med arabesken» stod i st. f. »liknelsen» o. s. v.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

r. 23 till *arabesken* »arabesken är en ranka, som ej torde passa för mina fyrkantiga stycken — dock synes ordet även brukas i en bet. ej alltför avlägsen från det av mig åsyftade».

Slutord:

»Väl ett försök att på förhand avhugga alla (även berättigade) invändningar mot den oregelmässiga och osammanhängande mosaiken i mina diktsamlingar.»

»En konstteori» (*Taideteoria*) är översatt till finska av Valter Juva i »Valikoima runoja».

GRALSTÄNK.

FÖRORD. Sid. 71.

Manuskriptet till detta förord visar den vid denna tid typiska bilden av en frödingsk prosahandskrift: ändringar och överstrykningar utan slut, vittnande om författarens svårighet att finna form för vad han ville säga. Det är uteslutande fråga om obetydligheter; särskilt framträder hans önskan att kunna begränsa sina uttalanden så

noga, att inga alltför vida påståenden må äga rum. Då samtliga dessa ändringar endast ha ett patografiskt intresse, lämnar jag dem här åsido, med undantag av det tillägg till meningen sid. 72, r. 2—7, som Fröding lämnade oavslutat efter fåfänga försök att finna en tillfredsställande formulering: »[men symbolen är desslikes (vad den i Sag.) vad den var i Sagan om Gral]». men är även en symbol för allförsoningen och allförsoningen (*felskrivning för* allförklaringen).

GRALSTÄNK. Sid. 71.

Följande textändringar föreligga:

I.

r. 7 mskpt eller *hopslå* ä t *sammanslå*

r. 12 » *ett minne* ä t *en kvarstod*

r. 16 » *syns* ä t *går*

r. 20 » *styrka* och ä t *ljusmängd* och

III.

r. 1 » *sömnpsalmsången* G *snövlaresången*

r. 7 » hos *maktlystne, store* prelaten ä t hos *myndige*, *stolte* prelaten

IV.

r. 1 mskpt *Gnistan i glädjeflickan* ä t *Gral är i glädjeflickan*

r. 2 mskpt *är i* struket

V.

r. 5 » att *giva* ä t att *själv ge*

IX.

r. 2 » feghet *vår skolbok* ä t *vi kanske* G *man* kanske

X (ursprungligen VIII).

r. 6 mskpt på *rådigheten* ä t på *snarfyndigheten*

r. 11 » ulv *och* ä t ulv *eller*

r. 15 » *det ulvlika härdiga vilda* G *det ulvhärdigt starka, fast vilda*

r. 19 mskpt dig *burit* ä t *bär*

r. 23 » på *irrfärd* ä t på *färden*

r. 26 » dig *mild* ä t dig *skön*

XI (förut numrerad VIII och IX).

r. 6 mskpt i *gråt,* G i *sorgelåt,*

r. 8 » i *sorgelåt.* G i *gråt.*

r. 13 » *Något är sannt* ä t *Sant är dock sant*

r. 16 » *rimmat* ä t *rimprytt* ä t *rimmat poetiskt* G *rimmad poetisk*

XII.

r. 7 » *högst* ä t *högt*

r. 12 » en *enandets* ä t en *frihetens*

XIII (förut numrerad XIII och XIV).

r. 5 mskpt alltför *låga* ä t alltför *tama*

r. 13 » *dödsdrömsdomnad* ä t *dödslikt* domnad

efter r. 18 följde i mskpt den där strukna versen

tvådd i lut och bränd och skållad

efter r. 29 följde i mskpt de i G ej upptagna verserna

från den stora segertegen
med den rätt, som är min egen

r. 30 mskpt *med* den ä t *och* den G *med* den

XIV (förut numrerad XIII, XV och XIV).

r. 9 mskpt *Elysiens högslätt* ä t *de lyckliga höjder*

KEJSARVAL. Sid. 86.

Följande textändringar föreligga:

r. 16 mskpt *är det om kuskar i dag*
G *är det om körsvenners lust*
vagnen att styra i dag.»

Efter r. 16 följde i mskpt de där strukna raderna:

bärom på sköldar fram
alltså Tiberius Claudius!
Claudius, [*romarnes* ä t] *rikets herre.*

r. 21 mskpt *dold* ä t *gömd*

r. 25 » *Claudius imperator* ä t *Claudius, Claudius vivat*

FRÅGANDE SVAR... Sid. 89.

Följande textändringar föreligga:

I.

r. 5 mskpt vart *nyfött* frö G vart *levande* frö [M har, oförklarligt: vart *livets* frö]

II.

r. 6 mskpt i *alltets harmoniska ljud.* G i *livsalltets helenhetsljud.*

r. 19 mskpt av *vilddjurens* G av *djävlars*

III.

r. 1 mskpt *där jag hemmavid var* ä t *där hemgården var* ä t *där mitt hemmavid var*

IV (var urspr. en avdelning av III).

r. 2 mskpt *går* ä t *bär*

r. 7 » jag *jämt* ä t jag *blott* [M har, oförklarligt: jag *jämt*].

V (förut numrerad IV).

VI (förut numrerad XIII).

VII.

r. 2 mskpt *självt* ä t *själv*

r. 3 » *växer och lever* ä t *lever och växer*

r. 9 » [*nejet* ä t *icket* ä t] *ejet*

efter r. 9 följde i mskpt den överstrukna versen

ont är ett icke-gott

VIII.

r. 10 mskpt *missförstått?* ä t *rätt förstått?*

IX (förut numrerad VIII).

r. 1 mskpt *Självisk**t* ä t *Ett självisk**t*

X.

r. 1 mskpt *Glöm dock ej att vetet bor i agnar* ä t *Men beständigt vetet växt i agnar* G *Dock* beständigt

r. 2 mskpt *vara* stor ä t *varda* stor ä t *vara* stor

XI (förut numrerad IX).

r. 2 mskpt *ondska* ä t *ondhet*

r. 7 » *hos oss själva, som står upp och prutar* ä t *i vårt eget jag, som står och prutar*

r. 12 mskpt någon *verkligt stor* ä t någon *verklig heros*
r. 14 » *att ett stort ännu i honom bor?* ä t *att av stort och gott han ännu ger oss?*

XII.
[r. 12 M har, oförklarligt: *bakhållskrig* i st. f. *djunglekrig*].
r. 17 mskpt till *din* ä t till *en*

XIII.
r. 9 mskpt *gäspande still* G *hemma bland vänner på gille*
r. 12 mskpt *vill* G *ville*

XV.
Efter r. 4 följde i mskpt den strukna versen
ändå åt den riktning jag lämnat

XVI.
r. 13 mskpt *det kloka, det starka* G *all klokhet och styrka*

XVII (förut numrerad XVIII).

XVIII (förut numrerad VIII, XIII, XXI och XIX).
I mskpt inledes dikten med de i G ej upptagna verserna:

Starkt är ett gott i sig självt,
klokt är ett gott i sig självt
även hos den, som ej älskar.

Efter r. 4 följde denna i mskpt strukna rad:
[*är ock sättet omilt* ä t] *känns det ock för omilt, kallt och torrt.*

r. 8 mskpt *för* vän G *åt* vän

r. 15 » *och när ingen egenskap sist* [*är* ä t *finns*] *kvar* ä t *och när intet gott till stöd det har*

XIX (förut numrerad IX, XIV och XXII).

r. 2 mskpt då *kunna* ä t då *kunde*

r. 4 » icke *själv då som* ond ä t icke *sig själv såsom* ond

r. 7 mskpt en känsla av gott, [*ett* ä t *en* ä t *och* ä t *eller*] *vetskap om gott* ä t *en känsla, en vetskap av gott.*

r. 11 mskpt *ibland* ä t *bland* G *ibland*

r. 12 » *lida och* äro senare insatta i versen.

r. 13 » *och ej känna ångerns ve* ä t *och ej känna* [*tvekans och ångerns* ä t *ångerns och tvekandets* ä t] *ångerns och tvekans ve?*

r. 17 mskpt *återgång* [ä t *återsjunka till lägre* ä t] *till en*

r. 24 » så *han* ä t *haven*

XX (förut numrerad XIV, XV, XXIII och XXI).

r. 13—22 utgjorde urspr. n:o XXIV.

r. 14 mskpt *famn* ä t *allt*

XXI (förut numrerad XI, XVI, XXV och XXII).

XXII (förut numrerad XXIII).

r. 6 mskpt när *icke* den ä t när den ej

r. 12 mskpt från ej *brukbart* G från ej *användbart*
r. 16 » *skedande dödande eld?* G *eller förbrännande eld?*
r. 17 mskpt *Icke till såsom* evigt G *Alltså ej till som* evigt
r. 18 mskpt *evigt* onde? G *evige* onde?

XXIII (förut numrerad XII, XVIII, XXVII och XXIV).
r. 4 mskpt *stiga* G *uppstå*
r. 5—10 mskpt *helveteshundlikt ur djupet,*
flåsande, skällande, skärande
tänderna hätskt mot den stora
världshavsvaggande
stormen av väldigt välljud,
vilken de upprört, men själva
måste som välljud förlora sig i?
r. 14 mskpt [*ständigt* ä t] *evigt* med *flytande* G *evigt* med *flödande*
r. 15 mskpt *födas* ä t *uppstå*
r. 16 » *ödas, födas, förödas* ä t *stillna och uppstå och stillna*
r. 18 mskpt *bortflytande* G *framflytande*

XXIV (förut numrerad XV, XIX och XXVIII).
r. 18 mskpt *emot dödskustskär,* dess *manskap* G *mot en dödskust,* dess *besättning*
r. 19 mskpt sista *man* G sista *rest*
r. 20 » *minsta lilla* G *överblivna*

XXV (förut numrerad XVI, XXIX och XXVI).

r. 3 mskpt *väl* detta ä t *dock* detta

GUD? Sid. 108.

Följande textändringar föreligga:

I.

r. 4 mskpt som *alla tider* ä t som *fordomdags*

IV.

r. 5 » den *eviga* G den *evige*

r. 9—12 saknas i mskpt.

r. 13 mskpt *Ännu en fråga jag vågar* ä t *Sist vill en fråga jag våga*

r. 16 mskpt ingen [*kan mig svar* ä t, *oss svarar* ä t] *kan svara*, [*man frågar* ä t] *vi fråga*

r. 17 mskpt *frågar och frågar och frågar* ä t *fråga och fråga och fråga*

VI.

r. 1 mskpt *den* evigt G *en* evigt

r. 2 » *stigande upp ur cellen, evigt* G — *växande fram ur ett frö och evigt*

r. 3 mskpt *vinnande, vidgande* G *ökande*

efter r. 3 följde i mskpt versen

kraften, verkningsgåvan

r. 6 mskpt *älskandet* G *kärleksvinnandet*

r. 7 » *omfattandet* G *kraften, kraftmottagandet*

r. 8 » *bliva* G *varda*

efter r. 8 följde i mskpt versen

allkraft, allverkningsgåva,

r. 11 mskpt *allälskadhet* G *allkärleksvinnande*

r. 12 » *alltomfattande* G *allkraft, allkraftmottagande*

r. 14 » allhet G allhet *i allt,*

efter r. 14 följde i mskpt blott verserna

därför att ett oändligt
är ett onåeligt
så för Gud som för [*varje annat väsen* ä t] *alla.*

PAN OCH ZEBAOTH. Sid. 112.

Noten till titeln saknas i mskpt. Följande textändringar föreligga:

I.

r. 8 mskpt dem *vill* G dem *ville*

r. 12 » *vill jag nog* dyrka G *ville jag* dyrka

IV.

r. 7 mskpt *Sinai* G Sinai *berg*

CALIBARIEL. Sid. 115.

Följande ändringar i texten ha ägt rum.

I.

r. 5 o 6 mskpt

till hälften alf, till hälften djurgestalt
med betar och med [*raggig* ä t] *djurlik hud.*

G *än gud, än dämon, alf och faungestalt*
med bockfot och djurlik hud.

EN KÄRLEKSVISA. Sid. 117.

Följande ändring har ägt rum i texten:

r. 6 mskpt den *fager ändå*, ä t den *vacker att få*,

»En kärleksvisa» är översatt till engelska (*A love-song*) av Charles Wharton Stork i »Gustaf Fröding. Selected poems» 1916.

LÄTTSINNET. Sid. 118.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 7 mskpt *varder* god. G *bliver* god.
r. 18 » göra *vad* G göra *som*
r. 24 » lögn *är* ä t lögn *var*
r. 28 » *därför ont, ej gott de lukta* ä t *ont de göra*, *ont de lukta*
r. 31 » *och när de som bäst sig tycka* ä t *och när lustigt de sig tycka*

MASKIN I OLAG. Sid. 120.

Undertitel: mskpt *En* fabel. G Fabel.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 4 mskpt *ditt centrum* ä t *din axel*
r. 5 » *Viljan* ä t *Vår vilja*
r. 12 » en *fattig fan* ä t en *tjänare*
r. 19 » *la bort titlarne* ä t *drack brorskål*
r. 20 » *uti* vin ä t *i* vin
r. 26 » runtom *mig* ä t runtom
r. 32 » *centrom* G *centrum*
r. 34 » gå *cent* ä t *axel* ä t *centrum*
r. 35 » i *stycken* G i *styckjom*

FRIHETEN. Sid. 122.

Följande ändring i texten har ägt rum:

r. 12 mskpt *tvångets lod med* ständigt ä t *tunga lod av* ständigt G *tvångets tyngd* med

DEN VISE SADE. Sid. 123.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 3 mskpt — *är någon dig nära alltredan* G — *vill någon dig störta alltredan*

r. 4 mskpt *den tronkrävarn* G *medtävlaren*

r. 5 » *hövdingens* ä t *konungens*

r. 20 » *att utrusta sig,*
att envälde vinna, till krig,
G *för enväldet krig*

r. 22 mskpt *till överman* ä t *till en överman*

r. 28 » *och* den ä t *än* den

r. 31 » till *fursten* ä t till *prinsen*

r. 34 » *dock vet och dock känner var man* ä t *dock känner och vet varje man*

r. 33 mskpt att *somt av* ä t att *hela*

LEVNADSFÄRDEN. Sid. 125.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 7—11 följa i mskpt på varann i följande ordning: 7, 10, 8, 11, 9; ännu tidigare är följden 7, 9, 8, 10, 11.

LIVETS VÄRDE. Sid 127.

Följande ändring har ägt rum i texten:

r. 4 mskpt *allt* ä t *allting*

r. 10 » *dödstunga* G *dödsdystra*

EFTER DÖDEN. Sid. 129.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 10 mskpt forsars *ljud* ä t forsars *brus*

r. 15 » *knöts* ä t *knöt*

r. 16 » *som vid jord mig knöt* och ä t *mig vid jordens tyngd* och

r. 17 mskpt *ditupp* ä t *högt upp* G *till rymd*

r. 24 » i *strid.* ä t i *hat.*

HIMLAR. Sid. 131.

Är i mskpt först kallad *Munkhimmel.*

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

I.

r. 2 mskpt *och himlen såsom kloster* ä t *och hatar tanken, att därovan kunna*

r. 8 mskpt *folkteater.* ä t *klerkteater.*

r. 10 » *lydaktigheten* ä t *avhållsamheten*

III.

r. 2 mskpt *himl* ä t *höjdens* ä t *himlens*

r. 6 » och *fält* ä t och *äng*

r. 10 » *finna* ä t *vinna*

r. 18 mskpt *och otrött än i brottning med orkanen* G *går djärvt ännu på andra sidan graven*
r. 19 mskpt på *segerfärd* ä t på *vikingfärd*
r. 20 » *och var man finner* ä t — *en var skall finna*
r. 22 » *det han har önskat och det han är värd* ä t *av det han önskat det, som han är värd.*

VARIATIO. Sid. 135.

Följande ändring har ägt rum i texten:
r. 6 mskpt om icke G om *ock* icke

TAL I FÅVITSKO. Sid. 136.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:
r. 4 mskpt sina *första* gröna ä t sina gröna
r. 8 » *utvärtes allvarlig och hemligt glad.* ä t *ungdomligt allvarlig och även glad.*
r. 14 mskpt jag *låtsade skriften* ä t *låddes i rullarne*
r. 16 » i *sanden* ä t i *kanten*

LIVSÄVENTYRET. Sid. 138.

Följande ändring har ägt rum i texten:
r. 5 mskpt *att* runt G *som* runt

EN ARIERS VÅRVISA. Sid. 140.

Följande ändring föreligger i texten:
r. 4 mskpt *befruktande* G *befuktande* [tryckfel?]

EN ARIERS HUSTRUVISA. Sid. 141.

Är i mskpt först kallad *En arisk visa.*

Följande ändring har ägt rum i texten:

r. 19 mskpt *kved ingiver* G *famntag giver*

EN VÅRVINTERVISA. Sid. 143.

Ingen ändring har ägt rum i texten.

ÖVERSÄTTNINGAR.

HÖST. Sid. 157.

Trycktes först i KT $^{31}/_{10}$ 1891, undertecknad G. F., upptogs i ND och omtrycktes i SD.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 6 KT hans *vågor sakta glida,* ND hans *sorl blir knappt förnummet.*

r. 7 KT *som genom sovgemaket vänner skrida* ND *Så smyger tyst en vän i dödsbäddsrummet*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding följande omdöme om översättningen:

»Rätt bra».

OVÄDER. Sid. 151.

Trycktes först i KT $^{7}/_{11}$ 1891, undertecknad G. F., upptogs i ND och omtrycktes i SD.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 5 KT *drog* ND *drog sig*

r. 15 KT ej *längre* ND ej *mera*
r. 26 » och *lust och smek!* ND och *med smek!*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding följande omdöme om översättningen:
»Går an».

AHASVERUS. Sid. 153.

Trycktes först i »Ord och Bild» 1892, sid. 118, omtrycktes i E.

Ingen ändring har ägt rum i texten.

Då Fröding såg igenom korrekturet på »Efterskörd» 1910, gjorde han följande anmärkning till denna dikt:

»Att denna relativt lyckade översättning av en sällsynt skön Chamissodikt ej upptagits i någon av mina föregående diktsamlingar, kommer sig av, att jag ej ville, att den skulle kollidera med min 'Evige jude', vilken ju dock är rätt olikartad.»

Jfr detta bands inledning till »Översättningar», s. XXXIX.

HEDSTÄMNING. Sid. 158.

Trycktes först i ND, omtrycktes i SD.

Inga ändringar ha ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna översättning:
r. 2 till *kopparkantad, grå och vit* »ej fullt bra».

Slutomdöme:

»Förefaller litet tvungen i satsfogningar och annat — sämre än föregående [= Höst].»

STANZER. Sid 159.

Trycktes först i »Ord och Bild», 1892, sid. 137, upptogs sedan i ND och omtrycktes i SD.

Följande ändringar ha ägt rum i texten:

I. r. 6 OoB *som* liv ND *ett* liv

II. r. 6 » då *är* ND då *har*
r. 7 » *förmildrad* ND *förmildrats*

III. r. 5 o. 6 OoB *Och åt de länder,*
där sådant händer
ND *Åt lugnets gränder,*
åt vilans länder

IV. r. 3 OoB *tags* av ND *rycks* av
r. 15 » men *tag* ND men *säg*

V. r. 2 » *tungt* ND *mörkt*
r. 7 » *mätta* » *mätte*

VI. r. 1 » *oss* ND *sig* SD *oss*
r. 2 » *vår* » *ens* SD *rår*
r. 3 » är *varm* ND är *ung*
r. 9 » När *tid* ND När *år*
r. 10 » *mättnad* ger ND *överger*
r. 11 » *blott huld är* » *den gossen*
r. 21 » *som ungfolks* » *de unges*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna översättning:

till I: »Något konfunderad i tankegången (väl min skuld, ej Byrons)». »En som ej fick skölja som bölja utan fick bli bevingad bara och därför trycker som ok och band? — en bölja som trycker som ok?»

till II: 8 *av årens snö* »för mycket banalt allmänsvensk-poetisk?»

Slutomdöme:

»Tycks mig på det hela taget ej illa översatt, i betraktande av övervunna svårigheter, ehuru ej utan otrevliga skavanker.»

FARVÄL. Sid. 164.

Trycktes först i »Ord och Bild» 1892, sid. 277, upptogs i E.

I texten ha inga andra ändringar ägt rum än följande, i korrekturet till E:

r. 8 OoB *till* ä t *för*

r. 42 OoB *anletsdrag* ä t *anlets drag*

Fröding försåg i E dikten med följande anmärkning:

Denna översättning har ej influtit i någon av mina föregående diktsamlingar, dels emedan jag ej funnit den tillräckligt färdig, dels emedan den haft ett visst hemlighetsfullt samband med »Mister

Johanssons farväll», för vilken den delvis varit förebild vid sidan av den berömda visan om »Kungen av det nordliga Amerka» och den lika berömda om »skräddaren som drunknade likt en katt» — och detta samband synes mig icke sakna grund. Byrons »Farväl» misstänktes av mig att icke vara fullt äkta i känsla och ton, i synnerhet sedan jag sett uppgivas — av Jeaffreson, tror jag —, att när dikten skrevs, levde Byron i erotiskt samliv med en viss miss Clermont och hans bädd torde i så fall ej varit så alldeles enslig. Emellertid kan ju sagesmannen ha misstagit sig eller jag missmint mig. Byrons skilsmässa och därmed sammanhängande omständigheter tyckas ännu, trots all ansträngning, vara en olöst gåta. En man kan möjligen leva erotiskt samliv med en kvinna och ändå älska en annan med innerlighet. Dikten har i originalet trots allt detta alltför mycket av äkthet i tonfall och innehåll kvar att icke åtminstone delvis tros på, och översättningen må duga tills vidare.

HYMN TILL DEN SJÄLISKA SKÖNHETEN. Sid. 168.

Trycktes först i »Ord och Bild» 1892, sid. 353, upptogs i ND och sedan i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 5 OoB, ND[12] *månglans* SD *månsken*

r. 23 OoB *dygnets som i livets* ND *livets som i dygnets*

r. 46 OoB *och* liv ND *som* liv

r. 60 OoB *jag skrek — i salighet min ande sam.* ND *då skrek jag till — i salighet jag sam.*

r. 61 OoB *Jag svor att egna* ND *Har jag ej egnat*

r. 65 » när *ivrigt forskande* ND *bävande*

r. 73 » *dagen* ND *dagern*

r. 82 » *dyrkar* dig ND *älskar* dig

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna översättning:

r. 53 till *hemsk* och *klang:* »för hårda ljud för en dikt av Shelley».

r. 57 o. 58 till *opp* och *sommarhopp:* »för hoppande ljud att passa för Shelley».

r. 73—82 »för många *i* i rimmen».

Slutomdöme:

»Tycks mig ej illa, ehuru originalets subtila skönhet endast i ringa mån kommit till sin rätt. Subtil skönhet torde dock vara en kanske ej fullt lämplig beteckning. Subtil torde ej duga som bestämning till skönhet — den Shelleyska versens skönhet torde dessutom icke vara helt oblandad?»

MIN HUSTRU. Sid. 147.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

I texten ha följande ändringar ägt rum:

r. 4 o. 16 mskpt har karlar *gått och* hängt sig. ä t. har *hänt att* karlar hängt sig.

r. 6 mskpt *och en som* styr ä t *mens hustrun* styr

r. 13 mskpt *För* alltid ä t *Och* alltid

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna översättning:

»Rätt dålig översättning.»

VEM STÅR PÅ LUR VID DÖRRN? Sid. 149.

Trycktes först i NG, omtrycktes i SD.

I texten ha följande ändringar ägt rum:

r. 11 mskpt jag [*kanske* struket] ingen

r. 14 » »*Nä inte* [*just* ä t] *strax* ä t *Jag stannar kvar*

r. 15 mskpt nog *här* ä t nog *kvar*

r. 17 » Så om [*och* ä t, *så* ä t] och men

r. 20 » *Jag kommer nog* ä t *Jag gör nog det* NG *Ja visst, ja visst*

r. 23 mskpt — *håll tyst, håll tyst* ä t *var tyst som murn*

I anmärkningarna 1903 skrev Fröding om denna dikt:

»Bättre än föregående [= Min hustru] — dock ha Findlays svar i min övers. fått en anstrykning av brutalitet, som de ej torde ha i originalet, där Findlay framträder endast såsom självsäker spjuver, den där nog vet, att alla »om och men»

betyda föga som motvikt mot den bundsförvant han hade i flickans egen om och litet skygga benägenhet att låta allt sluta i enlighet med Findlays önskan.»

KOPTISK SÅNG. Sid. 172.

Trycktes först i ES.

Manuskript har ej varit mig tillgängligt; däremot har fröken H. Fröding välvilligt meddelat följande brottstycke av en tidigare avfattning:

dårskap att bota en blindfödd för starren,
klokhetens söner, så låten då narren
vara den blindfödde narren han är.

Merlin den gamle av gælernas släkte
en gång som yngling ur graven jag väckte,
svarade Merlin den gamle så här:

TALISMANER. Sid. 174.

Trycktes först i ES, där det likväl icke upplyses om, att den är översättning.

Manuskript har ej varit mig tillgängligt.

INNEHÅLL.

Inledning:

Nytt och gammalt V
Gralstänk XXII
Översättningar XXXIX

NYTT OCH GAMMALT.

Förord 3
Inledningsvers 5
En vårmorgon 7
Kung Eriks sista visa 9
Min stjärnas sånger 10
Ur Gralsökarens saga 14
Sjungen hoppfullt, sånger 18
Allt eller intet 20
En parkfantasi från sjukhusfönstret 21
Ett drömackord 24
Vinghästen 26
Alkibiades 29
Eros' vrede 33
Narkissos 35
Dolores di Colibrados 38
Tiga och tala 42
Träl i främmande land 44
Hamlet 45
En majvisa 46
Harens rätt 48
Sådant är livet 49
Jägarstamp 51

Fjorton dagar efteråt ... 54
Förbjuden mark ... 57
En ung mor ... 62
Studentkårens dotter ... 64
En konstteori ... 66

GRALSTÄNK.

Förord ... 71
Gralstänk ... 75
Kejsarval ... 86
Frågande svar och obesvarade frågor om ont och gott ... 89
Gud? ... 108
Pan och Zebaoth ... 112
Calibariel ... 115
En kärleksvisa ... 117
Lättsinnet ... 118
Maskin i olag ... 120
Friheten ... 122
Den vise sade ... 123
Levnadsfärden ... 125
Livets värde ... 127
Efter döden ... 129
Himlar ... 131
Variatio ... 135
Tal i fåvitsko ... 136
Livsäventyret ... 138
En ariers vårvisa ... 140
En ariers hustruvisa ... 141
En vårvintervisa ... 143

ÖVERSÄTTNINGAR.

Höst ... 147
Oväder ... 148
Ahasverus ... 150
Hedstämning ... 154
Stanzer ... 155
Farväl ... 160

Hymn till den själiska skönheten 164
Min hustru 168
Vem står på lur vid dörrn? 170
Koptisk sång 172
Talismaner 174

Anmärkningar:

Nytt och gammalt 177
Gralstänk 206
Översättningar 220